

**KORPUSAVUSTEINEN DISKURSSINTUTKIMUS
VALEUUTISISTA SUOMI24-KESKUSTELUFOORUMILLA**

Heli Salli
Maisterintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Heli Salli	
Työn nimi Korpusavusteinen diskurssintutkimus valeutisista Suomi24-keskustelufoorumilla	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 55
<p>Tiivistelmä</p> <p>Maisterintutkielmassani tutkin valeutisista käytävää keskustelua Suomi24-keskustelufoorumilla. Tutkielman toteutan korpusavusteisena diskurssintutkimuksena. Sekä terminä että ilmiönä valeutiset on noussut viime vuosien aikana esille. Tähän on vaikuttanut muun muassa Donald Trumpin presidenttikausi, koronavirus ja Ukrainan sota. Ilmiön vakavuutta ilmentää muun muassa erilaiset vastatoimet valeutisia vastaan, kuten esimerkiksi Euroopan unionin projekti EUvsDisinfo. Tutkielmassani käytän termiä <i>valeutiset</i> sen laajassa merkityksessä, jossa viitataan myös dis- ja misinfomaation kaltaisiin laajempiin ilmiöihin väärästä informaatiosta. Tutkielmani kontekstissa valeutiset ei siis tarkoita pelkästään väärää informaatiota sisältäviä uutisia.</p> <p>Teoreettisena viitekehyksenä toimii fraseologia. Tutkielmani menetelmänä on teoreettis-metodologinen korpusavusteinen diskurssintutkimus eli CADS (<i>corpus-assisted discourse studies</i>). Tutkielmani aineisto on peräisin Kielipankin Suomi24-korpuksesta. Aineiston analysoin CADSille tyypillisten kollokaatio-, diskurssiprosodia- ja diskurssianalyysien keinoin. Analyysissa ryhmittelen ensiksi noodin <i>valeutinen</i> 145 merkitsevintä kollokaattia erilaisiin diskurssiprosodioihin, minkä pohjalta teen diskurssianalyysin. Maisterintutkielmani tutkimuskysymykseni ovat: 1. Minkälaisia kollokaatteja sana <i>valeutiset</i> saa? Entä minkälaisia diskurssiprosodioita kollokaateista muodostuu? 2. Minkälaisia diskursseja valeutisiin liittyy?</p> <p><i>Valeutisten</i> 145 merkitsevimmästä kollokaatista muodostuu 13 diskurssiprosodiaa. Diskurssiprosodioiden ja niiden analyysin pohjalta taas muodostuu neljä diskurssia, jotka ovat 1. <i>valeutiset poliittisena työkaluna</i>, 2. <i>valeutiset osana informaationodankäyntiä</i>, 3. <i>valeutiset ja mediakriittisyys</i> sekä 4. <i>valeutisten seuraukset</i>. Diskurssit ilmentävät muun muassa sitä, mikä rooli valeutisilla on sekä politiikassa että informaationodankäynnissä, mikä funktio valeutisilla on ja mitä niistä seuraa sekä miksi mediakriittisyys on tärkeää valeutisten kontekstissa. Diskurssianalyysissa ilmenee, että valeutisten diskurssit ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa, jolloin tekstiesimerkeissä on mahdollista ilmetä samaan aikaan kaksi tai useampi tutkielman diskurssi. Maisterintutkielmani tulokset kertovat, miten valeutisista puhutaan Suomi24-keskustelufoorumilla ja minkälaisia asioita valeutisiin tavallisesti liitetään.</p>	
Asiasanat CADS, korpuslingvistiikka, diskurssintutkimus, valeutiset, verkkokeskustelu	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

TAULUKOT

TAULUKKO 1 Diskurssiprosodiat ja niihin kuuluvien kollokaattien prosentuaalinen osuus.	22
TAULUKKO 2 <i>Varmuus ja epävarmuus</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	23
TAULUKKO 3 <i>Aika, määrä ja toistuvuus</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	26
TAULUKKO 4 <i>Media</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	27
TAULUKKO 5 <i>Ominaisuudet</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	29
TAULUKKO 6 <i>Rinnastus ja vaihtoehtoisuus</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	30
TAULUKKO 7 <i>Ihmiset</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	31
TAULUKKO 8 <i>Leviäminen</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	32
TAULUKKO 9 <i>Synty</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	33
TAULUKKO 10 <i>Kausaalisuus</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	34
TAULUKKO 11 <i>Funktio</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	35
TAULUKKO 12 <i>Kommunikointi ja viestintä</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	36
TAULUKKO 13 <i>Toimijuus</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	37
TAULUKKO 14 <i>Muut</i> -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.	37

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	4
2.1	Valeuutiset käsitteenä ja tutkimuskohteena	4
2.2	Diskurssit ja diskurssintutkimus	6
2.3	Fraseologinen kielikäsite	8
2.3.1	Kollokaatio	10
2.3.2	Diskurssiprosodia	12
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	14
3.1	Suomi24 keskustelufoorumina ja korpusaineistona	14
3.2	Aineiston keruu	15
3.3	Aineiston analyysin menetelmät	16
3.3.1	Korpuslingvistiikka	17
3.3.2	Korpusavusteinen diskurssintutkimus	18
3.3.2.1	Kollokaatioanalyysi	19
3.3.2.2	Diskurssiprosodioiden ja diskurssien analyysi	19
4	AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET	21
4.1	Valeuutisten diskurssiprosodiat	21
4.2	Valeuutisia koskevat diskurssit	38
4.2.1	Valeuutiset poliittisena työkaluna	38
4.2.2	Valeuutiset osana informaatioodankäyntiä	41
4.2.3	Valeuutiset ja mediakriittisyys	44
4.2.4	Valeuutisten seuraukset	46
5	PÄÄTÄNTÖ	52
	LÄHTEET	56
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Maisterintutkielmassani tarkastelen valeuutiskeskusteluun liittyviä diskursseja ja kielellisiä keinoja Suomi24-keskustelufoorumilla. Tutkielmassani hyödynnän korpusavusteisen diskurssintutkimuksen menetelmiä, eli tarkoitukseni on löytää valeuutisiin liittyvät diskurssit kollokaatio- ja diskurssianalyysin keinoin. Valeuutisilla tarkoitetaan uutisia, jotka sisältävät tai välittävät väärää tai tarkoituksella harhaanjohtavaa informaatiota (OED s.v. *fake news*).

Valeuutiset ovat viime vuosien aikana nousseet puheenaiheeksi muun muassa verkkokeskusteluissa ja mediassa. Valeuutisten esille nousuun ovat vaikuttaneet erityisesti Donald Trumpin presidenttikausi, koronavirus ja viimeisimpänä Ukrainan sota. Valeuutisten vakavuutta ilmentää esimerkiksi EU:n disinformaation vastainen tiimi ja heidän projektinsa EUvsDisinfo. Sen tarkoituksena on ollut vuodesta 2015 asti käsitellä ja vastata Venäjän jatkuviin disinformaatiokampanjoihin. EU:n disinformaation vastainen tiimi on toiminut myös koronavirukseen ja Ukrainan sotaan liittyvän väärän tiedon estämisessä. (Euroopan parlamentti 2020; EUvsDisinfo.)

Ilmiönä valeuutiset ei ole uusi, vaikkakin 2000-luku on tuonut mahdollisuuksia valeuutisten tuottamiseen ja jakamiseen. Sisällön manipulaatio on nykyajan teknologian avulla yksinkertaista. Sisällön julkaisemiseen ja jakamiseen internet taas tarjoaa runsaasti erilaisia alustoja, joista osa on hedelmällisiä esimerkiksi niin sanottujen ”trolliarmeijoiden” tuottamaan propagandaan. Erityisesti sosiaalinen media tarjoaa lukuisia alustoja valeuutisten leviämiseen, sillä kuka vain voi tuottaa sisältöä sinne, jolloin mediakriittisyys on lukijan itsensä vastuulla. Valeuutisten vastaista informaatioidankäyntiä vaikeuttaa internetin luonne: väärää ja harhaanjohtavaa tietoa sisältävä sisältö jää kiertämään internetissä, jolloin se on jatkuvasti saavutettavissa. Nykyäikää voidaan kuvata termillä *totuudenjälkeinen aika* (*post-truth era*), millä viitataan ihmisten tapaan uskoa sellaista tietoa, joka vetoaa tunteisiin ja henkilökohtaisiin uskomuksiin. Sen mukaan siis ihmiset ennemmin uskovat tietoon, joka tukee jo olemassa olevia henkilökohtaisia uskomuksia sen sijaan, että pyrittäisiin objektiivisen ja faktapohjaisen tiedon hyväksymiseen. Termillä *totuudenjälkeinen* voidaan lisäksi tarkoittaa journalismia tai muuta tiedonvälitystä, joka ei pyri esittämään tosiseikkojen paikkansapitävyyttä. Totuudenjälkeinen aika

tuokin ilmiönä omat haasteensa valeutisten leviämiseen ja siitä aiheutuviin ongelmiin. (Ireton & Posetti 2018: 15, 17, 19; Cooke 2018: 2, 12–13; Malmberg 2017: 54.)

Erityisesti sosiaalisella medialla ja internetillä ylipäättään on ollut iso rooli perinteisen uutismedian aseman horjuttamisella. Esimerkiksi oikeistopopulistiset liikkeet ovat luoneet toimintaperiaatteen, jonka mukaan niin sanottua ”valtamediaa” on syytä kyseenalaistaa. Tämän seurauksena on luotu erilaisia vaihtoehtoisia viestintä- ja uutiskanavia, joiden sisältö on eri linjassa tavallisen uutismedian kanssa. (Matikainen, Ojala, Horowitz & Jääsaari 2020: 8.) Kokonaisuudessaan tämä edistää suurempaa ilmiötä, jossa valeutisten leviäminen heikentää journalismin roolia faktapohjaisen informaation tuottajana (Ireton & Posetti 2018: 14). Toisaalta on kuitenkin otettava huomioon, ettei muutos tällaisissa käsityksissä ole nopeaa. Esimerkiksi Suomessa tehdyn kyselytutkimuksen mukaan käsitykset uutismedioista ovat vakaita, eikä luottamus niitä kohtaan ole heikentynyt merkittäväällä tavalla eri vuosina. (Matikainen, Ojala, Horowitz & Jääsaari 2020: 24.)

Suomessa kansan luotto journalismia kohtaan onkin hyvällä tasolla kansainvälisesti vertailtuna (Digital News Report 2022), mutta kansainvälisellä tasolla valeutiset vaikuttavat ihmisten luottoon mediaa ja journalismia kohtaan. Yhä useampien ihmisten on vaikea tunnistaa vastaanotetun tiedon totuudenmukaisuutta, mikä kiteyttääkin monilukutaidon ja mediakriittisyyden tärkeyden, sillä internetin sisältöä lukiessa on tärkeää osata arvioida kriittisesti eri tiedonlähteiden luotettavuutta. (Ireton 2018: 32; Cooke 2018: 2.) Kokonaisuudessaan suomalaiset suhtautuvat sosiaalisen median palveluihin epäluuloisesti (Matikainen, Ojala, Horowitz & Jääsaari 2020: 27), mikä osoittaa tietoisuutta mediakriittisyydestä. Suomalaiset lisäksi uskovat tunnistavansa valeutisia suhteellisen hyvin verkkoympäristössä, sillä noin kolmasosa kertoo törmänneensä valheellisiin verkkouutisiin ainakin muutaman kerran viikossa (Medialiitto 2017). Saman kyselytutkimuksen mukaan jopa puolet vastanneista kokee törmänneensä viikon aikana sellaisiin uutisiin, jotka eivät ole heidän mielestään täysin totuudenmukaisia (Medialiitto 2017), eli uutiset ovat voineet sisältää esimerkiksi *misinformaatiota*. Vain hyvin pieni prosentti kyselyyn vastanneista ei ole ikinä törmännyt täysin tai osittain valheellisiin uutisiin (Medialiitto 2017).

Valeutisista on tehty aikaisempaa tutkimusta erityisesti diskurssintutkimuksen pohjalta, mutta myös korpuslingvististä tutkimusta löytyy valeutisiin liittyen. Korpuslingvistiikan menetelmiä on mahdollista hyödyntää valeutistutkimuksessa esimerkiksi valeutisten tunnistamisessa. Esimerkki tällaisesta tutkimuksesta on informaatiotieteistä, missä tarkastellaan portugalinkielistä, oikeita ja valeutisia sisältävää korpusta. Kyseinen tutkimus paljastaa, että käyttämällä tekoälyä korpuksen analysoinnissa, on mahdollista tunnistaa valheellista tietoa sisältävät uutiset (Monteiro, Santos, Pardo, de Almeida, Ruiz & Vale 2018). Korpuslingvistiikkaa

ja diskurssintutkimusta on hyödynnetty esimerkiksi Trumpin vuosien 2016–2017 twiittien analyysissä (ks. Ross & Rivers 2018). Grieve & Woodfield (2023) ovat myös hyödyntäneet korpustutkimuksen menetelmiä tutkiakseen valeuutisissa käytettyä kieltä. Korpusavusteista diskurssintutkimusta ei puolestaan ole erityisemmin tehty valeuutisista. Maisterintutkielmani lisäksi tarjoaa valeuutisiin liittyen kansalaisnäkökulman, sillä aineistona Suomi24-keskustelufoorumi heijastaa käyttäjiensä käsityksiä ja näkemyksiä valeuutisista. Tutkielmani antaa siis mahdollisuuden luoda kuvaa muun muassa siitä, miten hyvin mediakriittisyyden osaaminen näkyy ihmisten kirjoituksissa Suomi24-keskustelufoorumilla. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Minkälaisia kollokaatteja sana *valeuutiset* saa? Entä minkälaisia diskurssiprosodioita kollokaateista muodostuu?
2. Minkälaisia diskursseja valeuutisiin liittyy?

Lähestyn maisterintutkielmani aiheen analyysia ensiksi kollokaatioanalyysin avulla, minkä tarkoituksena on saada selville valeuutisiin liittyvät kollokaatit. Kollokaatit jaottelen erilaisiin diskurssiprosodioihin semanttisten merkitysten ja esiintymiskontekstin mukaan. Diskurssiprosodia-analyysin pohjalta muodostan valeuutisiin liittyvät diskurssit ja analysoin ne, jotta saan selville valeuutisia koskevat diskurssit.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa esittelen maisterintutkielmani keskeisimmän teoreettisen viitekehysten, joka pohjautuu fraseologiseen kielikäsitteeseen ja diskurssintutkimukseen. Aluksi käyn myös läpi maisterintutkielmani aiheen, valeutisten, teoreettista lähtökohtaa. Keskeinen osa maisterintutkielmaani pohjautuu korpuslingvistiikkaan ja erityisesti korpusavusteiseen diskurssintutkimukseen eli CADSiin. Luokittelen nämä kuitenkin tutkielmassani osaksi menetelmällistä viitekehystä, minkä vuoksi esittelen korpuslingvistiikan ja CADSin vasta aineiston analyysimenetelmien luvuissa.

2.1 Valeutiset käsitteenä ja tutkimuskohteena

Valeutistutkimus käsitetään nykyään journalistiikan yli ulottuvaksi tutkimusalueeksi, sillä valeutiset terminä on moniulotteinen ja tarkoittaa muutakin kuin pelkästään valheellista tai harhaanjohtavaa uutisisältöä. Tämän vuoksi *misinformaation* ja *disinformaation* käsitteet ovat kuvaavimpia kyseiselle ilmiölle. Ero näiden käsitteiden välillä on siinä, onko kyse enemmänkin tahattomasti asiavirheestä eli misinformaatiosta, vai tarkoituksella tuotetusta väärästä tiedosta eli disinformaatiosta. (Ireton & Posetti 2018; Fallis 2009: 1.) Suomenkielisen termin *valeutiset* voidaan myös katsoa olevan väljempi käänös englanninkielisestä *fake news* -termistä, sillä niillä viitataan enemmänkin tapaan olla noudattamatta journalismin periaatteita (Noppari & Hiltunen 2018: 238). Maisterintutkielmassani kuitenkin keskityn nimenomaan termin *valeutiset* ympärille muodostuviin diskursseihin, minkä vuoksi käytän sitä muun muassa termien *misinformaatio* ja *disinformaatio* sijasta. Tarkastelen siis valeutisia ilmiönä, joka pitää sisällään laajemmin eri mis- ja disinformaatioon kuuluvia ilmiöitä. Käyn kuitenkin tässä alaluvussa tarkemmin läpi erilaisia valeutisiin termejä ja niiden merkityksiä, sillä ne auttavat ymmärtämään

paremmin valeuutisia ilmiönä. Nämä termit tulevat lisäksi esille aineistossa ja sen analyysissa.

Valeuutisten pyrkimyksenä on vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja siten saada heidät toimimaan tietyllä tavalla (Southwell, Thorson & Sheble 2018: 2). Mahdolliset yhteiskunnalliset ongelmat ilmenevät erityisesti silloin, kun valeuutiset saavuttavat suuren yleisön, joka uskoo valheelliseen tietoon (Southwell, Thorson & Sheble 2018: 3). Ihmisten taipumusta uskoa valheellista tietoa on tutkittu muun muassa kognitiivisen psykologian, sosiaalipsykologian ja viestintätieteiden pohjalta (Green & Donahue 2018: 113). Valeuutistutkimusta on lisäksi mahdollista tarkastella totuusteorian näkökulmasta. Totuusteorialla tarkoitetaan näkökulmaa, joka tarkastelee ehtoja, joiden nojalla voi sanoa, tuottaako jokin asia, esimerkiksi mediatutkimus, totuudenmukaista tietoa (Malmberg 2017: 65).

Valeuutistutkimuksen voidaan katsoa kuuluvan laajemmin osaksi mediatutkimusta. Suomessa joukkoviestinnän objektiivisuutta ja *totuuden* merkitystä journalismissa on tutkittu monta vuosikymmentä, mutta eri vuosikymmeninä tutkimuksen kohteena on ollut erilaiset asiat. Mediatutkimuksen varsinaiset juuret pohjautuvat 1900-luvun alkuun, jolloin epäluottamuksesta lehdistöä kohtaan tuli yhteiskunnallinen ongelma. 1980-luvulla joukkoviestinnän objektiivisuuden tarkastelu vaihtui kysymykseen muun muassa siitä, mitä mielihyvää mediat tarjoavat vastaanottajilleen. Mediatutkimuksen tarkoituksena olikin tarjota tulkintoja mediailmiöistä. Tämän vuosituhannen isoin käänne totuuspuheessa tapahtui vuonna 2016, joka on antanut uudestaan mahdollisuuden tarkastella mediatutkimuksen tieteenfilosofisia kysymyksiä. (Malmberg 2017: 55, 60.) Tämän myötä ilmeneekin, että myös valeuutistutkimus on tutkimuskohteena verrattain uusi.

Valeuutisiin liittyvän suuremman ilmiön laajuutta kuvaavat erilaiset termit, joissa tulee ilmi tietynlainen epävarmuus journalistista sisältöä kohtaan. Suomen kielessä näitä ovat esimerkiksi *valemedia*, *vastamedia* ja *valtamedia*. Esimerkiksi Noppari & Hiltunen (2018) määrittävät valemmedian ja vastamedian journalistisen sisällön tuottajiksi, jotka haastavat vastajulkisuutta luomalla epäluottamusta journalismia kohtaan sekä kiistämällä vastajulkisuudessa esitettyjä tulkintoja. Valtamedialla taas tarkoitetaan tunnetuimpia journalistisen sisällön tuottajia, joilla on tavallisesti luotettavan median maine (Matikainen ym. 2020).

Käsitteisiin *disinformaatio* ja *valeuutiset* liittyvät vahvasti termit *keltainen lehdistö* (*yellow journalism*) sekä propaganda, joilla molemmilla on pitkä historia valheellisen tiedon leviämässä. Keltaisella lehdistöllä viitataan journalistiseen sisältöön, jota tavallisesti luonnehtii sensaatiomaiset otsikot sekä liioiteltu kielenkäyttö. Journalistinen sisältöön itsessään taas on huonosti perehdytty, eikä sen totuudenmukaisuudesta voi olla varma. (Cooke 2018: 17.) Nykyään keltaisen lehdistön yksi selkeä tunnusmerkki on niin sanotut *klippiotsikot* (Cooke 2018: 17),

joiden funktiona on valeuutisille tyypillisesti taloudellisen hyödyn ajaminen, jota klikkaukset edistävät (Vehkoo 2017; Sallinen 2015). Propaganda taas nähdään poliittisen vaikuttamisen työkaluna, minkä tarkoituksena on vaikuttaa suuren yleisön mielipiteisiin jonkun tietyn poliittisen agendan näkökulmasta. (Cooke 2018: 18.)

2.2 Diskurssit ja diskurssintutkimus

Yhtenä maisterintutkielmani teoreettisena viitekehyksenä toimii diskurssintutkimus, joka on tutkimusalana monitieteinen. Monitieteisen luonteensa takia diskurssintutkimukselle ja erityisesti termille *diskurssi* on useita erilaisia määritelmiä. Diskurssissa tavallisesti ilmenee sekä kielenkäytön että sosiaalisen toiminnan välinen suhde (Pälli & Lillqvist 2020: 375), mikä tulee esille monissa eri *diskurssi*-termin määrittelyissä. Kielitieteessä yleinen näkemys on se, että *diskurssi* voi pitää sisällään sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä. *Diskurssi* voi esimerkiksi tarkoittaa tekstin tuottamisen ja ymmärtämisen välistä suhdetta sekä kielenkäyttötilanteen kontekstuaalisuutta. Kielenkäyttötilanteen kontekstuaalisuus ilmenee esimerkiksi siinä, että *diskurssilla* voidaan viitata myös erilaisilla tilanteissa käytettyyn kieleen, kuten *mainosdiskurssiin* tai *luokkahuonediskurssiin*. (Fairclough 1992: 3.) Eri kielelliset lähtökohdat diskurssintutkimukseen hyödyntävätkin erilaisia teorioita ja näkökulmia merkityksen tarkastelussa (Gee 2011: 8). Maisterintutkielmassani käytän *diskurssi*-termiä kontekstissa, jossa diskurssit ilmentävät ihmisten erilaisia ajatuksia ja käsityksiä jostakin tietyistä asiasta, jota nämä eri diskurssit yhdessä merkityksellistävät. Näkemykseni diskurssintutkimuksesta ja diskurssista perustuvatkin pitkälti Faircloughin käsityksiin.

Maisterintutkielmassani lähestyn diskurssintutkimusta tekstin kautta. Diskurssintutkimuksen ja tekstintutkimuksen lähtökohdissa onkin paljon samaa, kuten ajatus kielenkäytön funktionaalisuudesta ja sosiaalisuudesta (Heikkinen 2012: 95). Diskurssintutkimuksen ja tekstintutkimuksen traditiot kuitenkin eroavat toisistaan, jolloin esimerkiksi erilaiset käsitteet, kuten *konteksti*, käsitetään niissä eri tavoin. Myös itse käsitteinä *diskurssi* ja *teksti* viittaavat eri asioihin. *Diskurssissa* ja niiden tutkimuksessa on kyse erityisesti ihmisten välisten kanssakäymisten kokonaisuudesta erilaisilla ympäristöissä ja tilanteissa. (Heikkinen 2012: 95–96.)

Diskurssintutkimus voi tavasta riippuen keskittyä enemmän joko tekstin kielellisiin piirteisiin tai tekstin taustalla olevan sosiaalisen ja kulttuurisen tilan tarkasteluun. Nämä eivät kuitenkaan poissulje toisiaan, sillä diskurssintutkimuksessa on pohjimmiltaan kyse molemmista. (Fairclough 2003: 2–3.) Yhtenä jaotteluna toimii lisäksi diskurssintutkimuksen määrittely seuraavaan kolmeen kategoriaan: kielenkäytön tutkimus, kielellisten rakenteiden ja niiden takana olevien merkitysten

tutkimus sekä sosiaalisten tapojen ja ideologisten oletusten tutkimus suhteessa kieleen ja kommunikaatioon. Edellä mainituista diskurssintutkimuksen lähestymistavoista kielenkäytön tutkimus keskittyy perinteisiin kielellisiin konstruktioihin kuten kielen rakenteeseen, kun taas kielen rakenteen tutkimus tarkastelee kielen systemaattista rakentumistapaa. Näistä viimeinen, sosiokulttuurinen lähestymistapa, eroaa selvästi kahdesta ensimmäisestä, sillä se ei keskity niinkään kielen rakenteeseen tai käyttöön vaan enemmänkin toimintaan erilaisissa kommunikatiivisissa tilanteissa. (Biber, Connor & Upton 2007: 1–2.) Maisterintutkielmassani tarkastelun kohteena on valeutiset ilmiönä, joten sosiaalisen ja kulttuurisen kontekstin tarkastelu on tällöin välttämätöntä kielellisten piirteiden tarkastelun lisäksi. Muun muassa Gee (2011) on lisäksi tuonut esille kaksijakoisen luokittelun diskurssintutkimukseen, missä diskurssintutkimus jaetaan joko deskriptiiviseen tai kriittiseen analyysiin. Deskriptiivisessä tavassa tavoitteena on saada syvää ymmärrystä siitä, miten kieli tai maailma toimii ja miksi ne toimivat kyseisellä tavalla. Kriittinen diskurssintutkimus taas painottaa kielen toimintatavan lisäksi kannanottoa erilaisiin poliittisiin tai sosiaalisiin ongelmiin, jotka diskursseissa ilmenevät. (Gee 2011: 9.)

Lähtökohdista ja tutkimusasetelmista riippuen diskurssintutkimus voidaan nähdä tapana merkityksellistää, eli *konstruoida*, maailmaa, jolloin puhutaan konstruktivisesta diskurssintutkimuksesta. Diskurssintutkimus ei siis ole pelkästään tapa, jolla kuvataan maailmaa, vaan sen avulla on mahdollista muokata sosiaalista todellisuutta. Kulttuurilla on iso merkitys maailman merkityksellistämisessä, sillä esimerkiksi arkipäiväisiin asioihin liitetään erilaisia mielle yhtymiä sosiaalisesta ympäristöstä riippuen. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016: 26–27; Fairclough 1992: 41–42.) Tällaisessa diskurssintutkimuksen lähestymistavassa kielen jäsentymistä voidaan kuvailla konstruktivisilla merkityssystemeillä, jossa kielenkäytön tarkoitus ei ole kuvata ulkoista todellisuutta, vaan selittää syvemmällä tasolla sosiaalisen todellisuuden rakentumista. Merkityssystemit rakentuvat erilaisten sosiaalisten käytäntöjen yhteydessä, eli kyse ei ole pelkästään yksilöiden ajatusten tasolla tapahtuvasta merkityksellistämisestä. Tällaista lähestymistapaa voidaan kutsua *ei-heijastavuuden ideaksi*, jossa tarkastelun kohteena onkin sosiaalisen todellisuuden jatkuva rakentuminen. Merkityssystemit myös toisinaan rinnastetaankin *diskurssin* käsitteeseen, vaikka käsitteen käyttö saattaa olla usein epämääräistä. Diskurssintutkimuksessa tutkijan on kuitenkin tärkeää yhdistää tekstissään merkityssystemit jo vakiintuneisiin ja kulttuurisesti ymmärrettäviin kategorioihin sekä käsitteisiin. Merkityssystemit, eli diskurssit tai repertuaarit, voivatkin selittää esimerkiksi kielenkäytön vaihtelevuutta. Kielenkäytön vaihtelevuus ilmenee esimerkiksi ilmausten tilannekohtaisuudella ja monimerkityksellisyydellä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016: 27–29, 34–35; Suoninen 2016: 52.)

Pragmatiikan asema diskurssintutkimuksessa on näkyvä, sillä myös diskurssintutkimuksessa kontekstin merkitys on suuri. Pragmatiikka tutkii merkitystä suhteessa kontekstiin puhutussa tai kirjoitetussa kielessä. Ihmisten välisessä kommunikoinnissa tämä näkyy siten, että kommunikointiin tavallisesti liittyy jonkinlainen yhteinen periaate, jonka mukaan kommunikointi tapahtuu. Esimerkiksi jollekin ilmaisulle täytyy olla olemassa jokin tietty kommunikatiivinen funktio, jotta on mahdollista selvittää tarkempi diskurssi ilmauksen takana. Toisin sanoen ymmärrys siitä, miten kieli toimii erilaisissa konteksteissa, auttaa ymmärtämään diskursseissa esiintyvää ymmärrystä siitä, mitä on sanottu tai ymmärretty puhutussa tai kirjoitetussa tekstissä. (Paltridge 2012: 38–39.)

Diskurssien esiintyvyyttä voidaan tarkastella erilaisten diskurssiyhteisöjen näkökulmasta. Diskurssiyhteisöillä on olemassa esimerkiksi samat yhteiset tavoitteet tai samat keinot kommunikoida toistensa kanssa, ja ihmiset kuuluvatkin tavallisesti usemampaan kuin yhteen diskurssiyhteisöön. (Paltridge 2012: 15–16.) Maisterintutkielmassani esimerkki tällaisesta diskurssiyhteisöstä on Suomi24-keskustelufoorumin käyttäjäkunta, joille yhteistä voivat olla esimerkiksi tietynlaiset kyseisellä keskustelufoorumilla usein esiintyvät fraasit tai tavat osallistua keskusteluihin. Diskurssiyhteisöissä jäsenillä on kuitenkin niin sanotut eri luokan jäsenyydet diskurssiyhteisöönsä (Paltridge 2012: 16), esimerkiksi Suomi24-keskustelufoorumilla kaikki käyttäjät eivät ole yhtä aktiivisia osallistujia, eivätkä täten tuota yhtä paljon kielellistä sisältöä keskustelufoorumille.

2.3 Fraseologinen kielikäsitys

Kielentutkimuksen suuntauksena fraseologia on laaja, eikä sille ole olemassa yhtä oikeana pidettyä tarkkaa määritelmää. Kuitenkin laajemman käsityksen mukaan fraseologisessa kielikäsityksessä on kyse kahden leksikaalisen yksikön, lemman tai muun kielenaineksen myötäesiintymisestä, joita tarkastellaan tavallisesti frekvenssien eli esiintymistiheyden näkökulmasta. Frekvenssin tulisi olla tarpeeksi korkea, jotta voidaan puhua sanojen samanaikaisesta esiintymisestä. Fraseologian suhde korpuslingvistiikkaan on vahva, sillä korpuukset antavat mahdollisuuden erityisesti myötäesiintymisten frekvenssien tarkasteluun. Korpuslingvistiikkaa voidaan nykyään pitää yleisimpänä fraseologian kanssa käytetystä menetelmästä. Lisäksi kieliopilliset rakenteet ja niiden myötäesiintymiset voidaan nähdä kuuluvan osaksi fraseologiaa. (Gries 2008: 5–6, 15–16.) Maisterintutkielmassani keskityn kuitenkin tarkastelemaan nimenomaan sanojen esiintymistä suhteessa toisiinsa sekä niiden frekvenssejä. Fraseologista kielikäsitystä taas tarkastelen erityisesti korpuslingvistiikan näkökulmasta.

Vaikka käsitys fraseologisuudesta on laaja, siitä on mahdollista tehdä tiettyjä rajanvetoja, jotka ovat tavallisesti esillä fraseologisessa tutkimuksessa. Yksi vertailuperuste rajanvedolle kattaa jo aikaisemmin mainitun laajan käsityksen fraseologisuudesta. Eräs toinen vertailuperusteista taas pohjautuu fraseologisuuden määrittämiseen frekvenssien ja niistä saatavien tietojen perusteella. Erityisesti brittiläiset tutkijat painottavat, että havaitut frekvenssit tulisivat ylittää odotetut frekvenssit sattuman perusteella. Yhtenä tärkeimpänä vertailuperusteena voidaan myös pitää semanttisuuden merkitystä siihen, mikä määrittää fraseologisuuden. Esimerkiksi Gries (2008) itse näkee, että fraseologisuudesta on kyse silloin, kun siinä on nähtävillä semanttista yhteneväisyyttä. Tämän näkemyksen mukaan pelkästään kahden kielenaineksen toistuva myötäesiintyminen ei ole yksinään riittävän peruste fraseologian toteutumiselle. (Gries 2008: 4–6, 9.)

Fraseologisuuden määritelmään vaikuttaa erityisesti viitekehys, jonka näkökulmasta sitä tarkastellaan. Korpuslingvistiikan näkökulma tuo fraseologiaan erityisesti tietoa frekvenssitietoa esimerkiksi sanojen esiintymisistä tai myötäesiintymisistä. Lisäksi monet korpuslingvistiikkaan yhdistetyistä ilmiöistä, kuten esimerkiksi kollokaatio, liittyvät suoraan myös fraseologiaan. Korpuslingvistiikassa ja fraseologiassa yhdistyvät myös samanlaiset käsitykset sanan rakenteista, johon käsitetään kuuluvan kaikki sanat ja kielen rakenteet, jotka toistuvasti yhdistetään tiettyyn sanaan. Korpuslingvistiikan lisäksi fraseologisuutta on mahdollista tarkastella myös kognitiivisen lingvistiikan ja konstruktiokieliopin näkökulmista. (Gries 2008: 10, 15–17.)

Sanojen esiintymistä on mahdollista selittää muun muassa idiomiperiaatteen (*idiom principle*) avulla, minkä mukaan sanat eivät esiinny tekstissä sattumanvaraisesti. Idiomiperiaatteen mukaan kielessä on olemassa valmiita osittain muodostettuja fraaseja, joissa kuitenkin voi esiintyä esimerkiksi leksikaalista vaihtelua muun muassa sanajärjestyksen suhteen. (Sinclair 1991: 110–111.) Idiomiksi itsessään tarkoittaa sanaketjua, joka muodostaa tiettyjä semanttisia suhteita (Sinclair, Jones & Daley 2004: 6). Yksinkertaisimmillaan idiomiperiaatteessa voikin olla kyse esimerkiksi kahden sanan muodostamasta fraasista, joka merkityksen näkökulmasta voidaan kuitenkin laskea yhdeksi sanaksi (Sinclair 1991: 110). Idiomien määritelmä muistuttaakin kollokaattia tilanteessa, jossa yksittäiset kollokaatit liittyvät läheisesti toisiinsa, jolloin niistä on muodostettavissa pienempiä alaryhmiä. (Sinclair ym. 2004: 6.) Idiomiperiaatteen lisäksi kieltä on lisäksi mahdollista tarkastella avoimen valinnan periaatteen (*open-choice principle*) näkökulmasta, missä teksti nähdään useiden kompleksisten valintojen tuloksena. Avoimen valinnan periaatteessa kielen muodostumista rajoittaa lähinnä kieliopillisuus, jolloin tekstissä olevia niin sanottuja aukkoja voidaan täyttää millä tahansa leksikolla. (Sinclair 1991: 109.)

Idiomeihin liittyy lisäksi läheisesti termi *leksikaalinen priming*, joka selittää erityisesti sitä, miten kieltä opitaan ja miten sosiaalisissa kanssakäymisissä käyttäytyään sekä mitä niistä opitaan. Leksikaalinen priming kuvaa ilmiötä, jossa kielenkäyttäjät oppivat muun muassa sen, miten jokin tietty leksikaalinen kohde käyttäytyy kielessä ja missä konteksteissa se tavallisesti esiintyy niin kieliopillisesta kuin semanttisestakin näkökulmasta. Näissä yhteyksissä korostuukin leksikaalisen primingin suhde niin kollokaatioon kuin semanttiseen preferenssiinkin. Leksikaalinen priming syntyy siis, kun jokin tietty leksikaalinen kohde on niin sanotusti pohjustettu esiintymään tiettyjen kielellisten rakenteiden tai merkitysten yhteydessä. (Partington, Duguid & Taylor 2013: 36–37; Hoey 2005.) Leksikaalinen priming voi olla siis sekä kollokaatioon että kielioppiin liittyvää. Kollokaation liittyvä priming ei määrittele leksikaalista yksikköä pysyvästi, sillä se saattaa muuttua merkityksen ja funktion mukaan. Kollokaatioon liittyvään primingiin vaikuttaa leksikaalisen yksikön esiintyvyyssalve, sillä leksikaalista yksikköä käytetään tietynlaisissa yhdistelmissä tietynyyppisissä teksteissä. Kieliopillinen priming taas kyse on siitä, ettei tiettyä leksikaalista yksikköä ole mahdollista käyttää ilman, että sitä olisi yhdistetty esimerkiksi johonkin tiettyyn sanaluokkaan. Leksikaaliseen primingiin liittyy lisäksi termi *kolligaatio*, joka nähdään tietynlaisena leksikaalisena primingina. Kolligaatiossa leksikaaliset yksiköt pohjustettu esiintyvään tai välttämään tiettyä kieliopillisia rakenteita tai funktioita. (Hoey 2004: 386–388.)

2.3.1 Kollokaatio

Maisterintutkielmassani keskeisenä terminä esiintyy kollokaatio, joka on keskeinen käsite niin fraseologiassa kuin korpuslingvistiikassakin. Kollokaatio tarkoittaa kahden tai useamman sanan toistuvaa myötäesiintymistä (Hoey 2005: 2). Korpuslingvistiikassa kyse on siis sanoista, jotka yleensä myötäesiintyvät korpusdatassa (McEnery, Xiao & Tono 2006: 56). Korpuslingvistiikan näkökulmasta kollokaatiot antavatkin yhteenvetoavaa tietoa hakusanan esiintymiskontekstista (Hunston 2002: 75). Kollokaatiossa on kyse ensisijaisesti luonnollisesti esiintyvän kielen tarkastelusta, mikä ottaa huomioon muun muassa erilaiset variaatiot esimerkiksi kielen rakenteessa tai tyyliin (Hoey 2005: 5–6). Kollokaatiot auttavat siis erityisesti hahmottamaan merkityksiä ja assosiaatioita sanojen välillä, joita olisi muuten hankala havaita tekstistä (Baker 2006: 96). Kollokaatiossa *noodilla* tarkoitetaan sanaa tai lemmaa, joka on tarkastelun kohteena. *Kollokaatti* taas on sana, joka myötäesiintyy noodin yhteydessä, joko noodin oikealla tai vasemmalla puolella. Noodit esiintyvät tietyn välin etäisyydellä kollokaateista, esimerkiksi neljää sanaa oikealle ja neljä sanaa vasemmalle. (Stubbs 2002: 29; Stubbs 1995: 23–24.) Sanojen myötäesiintyminen kuvataan siis lineaarisesti, eli noodi ennakoii sekä edeltävän että seuraavan sanan esiintymää (Stubbs 2002: 30).

Kollokaatiota on lisäksi mahdollista tarkastella perinteisemmästä näkökulmasta, jossa ei ole apuna digitaalisia menetelmiä. Kyseisessä näkökulmassa kollokaatio on yhdistelmä kollokaatista ja tietynlaisesta perustasta, jota kollokaatti luonnehtii. Tällaisessa näkökulmassa ongelmana on kuitenkin muun muassa se, kumpi sanoista määritellään kollokaatiksi ja kumpi perustaksi, sillä jako ei ole aina selvä. Digitaaliset menetelmät ovatkin helpottaneet sekä kollokaatioiden löytämistä että niiden määrittämistä. (Gill 2011: 41–43.) Tilastollisesti laskettuna kollokaatiot ovat myös luotettavimpia kuin perinteisesti tarkasteltuna (Hunston 2002: 68). Maisterintutkielmassani rajaan kollokaation määritelmän korpusnäkökulmaan, eli tarkastelen pelkästään korpusdatassa ilmeneviä myötäesiintymisiä.

Noodivälin suuruus vaikuttaa siihen, millaisia kollokaatteja tietty noodi saa (Baker 2006: 103). Tarkasteluväli 4:4, eli neljä oikealle ja neljä vasemmalle, on tavallisesti pidetty optimaalisena välinä, sillä se tarjoaa riittävästi oleellista tietoa. Pidempi tarkasteluväli taas saattaisi näyttää liikaa epäolennaista tietoa, jolloin relevanttien kollokaatorakenteiden havaitseminen olisi vaikeaa. (Sinclair ym. 2004: 5.) Kuitenkaan noodin 4:4 tarkasteluväli ei ole kaikissa tapauksissa riittävä antamaan tarpeeksi tietoa kollokaatioihin liittyen (Stubbs 2002: 106). Tarkasteluvälin tulisi lisäksi olla tasapainossa, sillä esimerkiksi väli 1:5 keskittyisi pelkästään noodin oikealla puolella esiintyviin kollokaatteihin, jolloin tarkastelun ulkopuolelle saattaisi jäädä hyödyllistä kontekstia (Baker 2006: 103).

Kollokaatiot saadaan selville hyödyntämällä erilaisia tilastollisia kaavoja, kuten t-, z- ja MI-testi (McEnery, Xiao & Tono 2006: 56), joista tässä tutkielmassani käyttämäni on MI-testi. MI (*mutual information*) ottaa huomioon sanojen frekvenssit suhteessa niiden esiintyvyyteen toisistaan (Baker 2006: 100–101.) Käytännössä MI toimii siten, että se laskee kahden sanan myötäesiintymisen tietyn tarkasteluvälin etäisyydellä. MI-testin laskelmissa otetaan huomioon todennäköisyydet, joissa kaksi sanaa esiintyy yhdessä sekä itsenäisesti. Laskelmissa näitä todennäköisyyksiä vertaillaan keskenään, ja ne perustuvat sanojen frekvensseihin. Kun tulos on suunnilleen 0, se on merkki siitä, ettei sanojen välillä ole suhdetta. (Biber, Conrad & Reppen 1998: 265–266.) Tietyn määritelmän mukaan kollokaateiksi lasketaan kohteet, joiden MI on vähintään 3. Kyseinen määritelmä ei kuitenkaan ole täysin itsestään selvä määrittämään, mikä on kollokaatti, minkä vuoksi myös kyseistä lukua alemmat MI-tulokset voidaan myös nähdä kollokaatteina. (Hunston 2002: 71–72.) Kollokaation varmuuteen vaikuttaakin muun muassa käytetyn korpuksen koko (McEnery, Xiao & Tono: 56).

Kollokaatiovahvuus taas saadaan jakamalla sanojen myötäesiintymisen frekvenssit tietyn merkkijonon mittaisina. (McEnery, Xiao & Tono 2006: 56.) Potentiaalisten kollokaattien esiintyvyyttä mitataan tarkastelemalla kaikkia kohtia, joissa ne korpuksessa esiintyy. Tämän jälkeen algoritmi laskee sanojen oletetun

esiintyvyyden toistensa lähellä, mikä perustuu niiden suhteellisiin frekvensseihin suhteessa korpuksen kokoon. Kollokaatiovahvuus ilmenee luvun suuruudella, missä suurempi luku tarkoittaa vahvempaa kollokaatiota. Tilastollisena menetelmänä MI-testi ei ole kuitenkaan täysin ongelmaton. MI-testissä algoritmillä on tapana suosia tietyntyyppisiä sanoja, jolloin alhaisen frekvenssin sanoilla saattaa olla kuitenkin suuri luku kollokaatiovahvuudessa (Baker 2006: 101–102.) Kollokaation vahvuutta on mahdollista tarkastella muun muassa merkitsevyydestin avulla, missä valintamenettelytapa rajaa pois erityisesti sellaiset kollokaatit, jotka esiintyvät sattumalta (Sinclair, Jones & Daley 2004: 71–72).

2.3.2 Diskurssiprosodia

Leksikaalinen priming ei toteudu pelkästään kollokaatioiden varassa, vaan on olemassa myös tapoja kuvata esimerkiksi lekseemien tai kollokaattien erilaisia merkityssuhteita (Hoey 2005: 16). Diskurssiprosodiat tavallisesti ilmentävät puhujan maailmankuvaa, oletuksia sekä omaa suhdettaan toisiin ihmisiin, mutta ne lisäksi voivat kertoa syyn jonkin ilmaisun takana. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että diskurssiprosodioita muodostettaessa sanoja ei voi ryhmitellä pelkästään niiden perusermerkityksen perusteella, vaan täytyy tarkastella niiden kontekstuaalista esiintymistä laajemmasta näkökulmasta. Kontekstista riippuen sana voi siis esiintyä monissakin erilaisissa diskurssiprosodioissa. Ominaisuutena diskurssiprosodiat ulottuvat useamman kuin yhden sanan päähän. (Stubbs 2002: 65, 105–106; Gill 2011: 77–78.) Kollokaatioissa esiintyvät yksittäiset sanat voivat siis ilmaista erilaista arvottamista, ja kontekstista riippuen niiden merkitys voi olla joko positiivista tai pejoratiivista. Esimerkiksi sanana *pieni* voi olla positiivinen, mutta se voi esiintyä pejoratiivisessa kontekstissa, kuten *pieni vanha nainen*, jonka voi tulkita alentavaksi. (Stubbs 2002: 105.) Diskurssiprosodioita ei ole aina helppoa havaita ilman laajoja tekstiaineistoja ja korpusmenetelmiä (Jantunen 2018: 29), minkä vuoksi myös tutkielmassani hyödynnän kollokaatioanalyysia diskurssiprosodioiden löytämiseksi.

Diskurssiprosodia on siis yhdenlainen näkökulma erilaisten merkityssuhteiden kuvaamiseen, ja samankaltaista ilmiötä on kuvattu lisäksi käsitteellä *semanttinen prosodia*. Myös semanttisessa prosodiassa on kyse siitä, että semanttisia prosodioita ei ole mahdollista löytää pelkästään irrallisten sanojen perusteella, vaan on otettava huomioon diskursiivinen näkökulma (Gill 2011: 77). Toisin kuin semanttisessa prosodiassa, diskurssiprosodioissa on kuitenkin enemmän kyse puhujan asenteista eli pragmatiikasta kuin semantiikasta (Stubbs 2002: 66). Ilmiöinä nämä siis eroavatkin toisistaan, eikä kyse ole samasta asiasta. Maisterintutkielmassani keskitynkin nimenomaan diskurssiprosodian määritelmään ilmiönä.

Diskurssiprosodian ja semanttisen prosodian lisäksi puhutaan myös *semanttisesta preferenssistä*, joka kuitenkin eroaa hieman määritelmältään

diskurssiprosodian ja semanttisen prosodian kanssa, vaikka ero termien välillä ei aina ole täysin selvä. Yksi ero näiden termien välillä on muun muassa se, että semanttinen preferenssi ilmaisee merkityksen eri osapuolia, jotka eivät ole riippuvaisia puhujista, kun taas diskurssiprosodia keskittyy tiettyihin sanoihin suhteessa puhujiin. Diskurssiprosodiassa lisäksi korostuu enemmän asenteiden merkitys kuin semanttisessa preferenssissä. (Baker 2006: 86–87.) Semanttinen preferenssin voidaan katsoa viittaavaan sanojen luokkaan, jotka jakavat tietyn semanttisen piirteen (Stubbs 2002: 88).

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Suomi24 keskustelufoorumina ja korpusaineistona

Suomi24 on City Digital Groupin omistama verkkoalusta, joka toimii keskustelufoorumina. Suomi24 koostuu yli 11 miljoonasta viestiketjusta, mikä tekee siitä yhden Suomen suurimmista verkkosivuista ja keskustelufoorumeista. (City Digital Group 2022.) Kielipankkiin tallennettua Suomi24-aineistoa on mahdollista käyttää kolmessa eri muodossa, joista korpusaineisto löytyy Korp-konkordanssipalvelusta. Suomi24-korpusaineisto koostuu osakorpuksista, joihin on mahdollista tehdä erilaisia sanahakuja. Korp-konkordanssipalvelu löytyy verkosta ja se on käytettävissä kaikille käyttäjille ilman rekisteröintiä. Tutkimustarkoitukseen soveltuva aineistomuoto on ladattavissa rekisteröityneille käyttäjille VRT- ja JSON-formaatissa, joista ajankohtaisin aineisto on saatavissa API:n kautta JSON-formaatissa. VRT-formaatissa (*verticalized text*) on mahdollista tarkastella tekstiä rivipohjaisesti morfosyntaktisen analyysin pohjalta. Morfosyntaktinen analyysi luo automaattisesti luokituksia kullekin sanalle (*token*), mitkä ovat esimerkiksi sanaluokat, sijamuodot ja sanan perusmuoto. (Lagus, Pantzar, Ruckenstein & Ylisiurua 2016: 11, 13.)

VRT-formaattia käyttää lisäksi Korp-konkordanssipalvelu, jossa voi tehdä kieliopillisesti jäsennettyjä hakuja tekstiaineistoon hakutyökalun avulla. Hakutyökalu on jaettu yksinkertaiseen, laajennettuun ja edistyneeseen hakuun. Sanahaun lisäksi Korpissa voi tehdä esimerkiksi sanajono- tai sijamuotohakuja. Hakutulokset ovat tarkasteltavissa konkordanssina, jossa hakusana näyttyy esiintymiskontekstissaan. (Lagus ym. 2016: 15; Kielipankki 2022.)

Keskustelufoorumeille tyypillisesti myös Suomi24 sisältää trollausta ja muuta asiatonta keskustelua, minkä iso osa Suomi24:n käyttäjistä kokee häiritseväksi. Tämä vaikuttaa myös keskusteluiden etenemiseen, sillä asiattomien kommenttien katsotaan

pilaavan koko viestiketjun. (Harju 2018: 62–63.) Aineiston analyysin näkökulmasta trollaus ja asiattomat kommentit on myös otettava huomioon, sillä ne saattavat vääristää tuloksia valeuutisista käytävästä keskustelusta.

Suomi24-aineistoa analysoidessa ei ole mahdollista tehdä koko kansaa yleistäviä johtopäätöksiä, sillä Suomi24-keskustelufoorumin käyttäjät muodostavat vain tietynlaisen ryhmän näkökulman tutkittavaan asiaan. Citizen Mindscapes -hankkeen toteuttamassa kyselyssä selviää, että keskimääräinen Suomi24-keskustelufoorumin käyttäjä on keski-ikäinen mies (Ruckenstein 2017). Toisaalta pelkästään kyseisen kyselyn perusteella ei myöskään voi tehdä yleistystä Suomi24-keskustelufoorumin käyttäjäkunnasta, sillä kyselyyn vastanneet ovat valikoituneet oman motivaationsa perusteella (Ruckenstein 2017). Kysely kuitenkin antaa tietynlaisen näkökulman keskustelufoorumin peruskäyttäjätyypistä.

Suomi24-aineiston käyttöön liittyy tiettyjä tutkimuseettisiä kysymyksiä. Aineisto on luotu muun muassa tutkimustarkoitukseen, mutta tutkittaessa erityisesti haavoittuvia ihmisryhmiä on tärkeää pitää yllä tutkimuseettistä harkintaa. Pelkkä anonymiteetti ei takaa sitä, etteivät käyttäjät olisi tunnistettavissa. Käyttäjien identiteetti voi olla tunnistettavissa esimerkiksi heidän nimimerkeistään tai kirjoitusten sisällöstä. (Lagus ym. 2016: 11, 38.) Toisaalta keskustelufoorumin käyttäjien anonymiteetti saattaa kärsiä tilanteessa, jossa toinen käyttäjä levittää jonkun henkilökohtaisia tietoja. Tilanteena tämä ei kuitenkaan ole yleinen, sillä Citizen Mindscapes -tutkimushankkeen teettämän kyselyn mukaan vain muutama vastaajista on kokenut tällaista. (Harju 2018: 63.) Maisterintutkielmani aihe ei ole kuitenkaan sensitiivinen, eikä aineiston analyysissa tule esille käyttäjien nimimerkit, minkä vuoksi pystyn pitämään yllä sopivaa tutkimuseettistä tasoa.

3.2 Aineiston keruu

Maisterintutkielmani aineiston olen kerännyt Kielipankin Korp-konkordanssipalvelun Suomi24-korpuksesta vuosilta 2001–2020. Verkossa käytettävissä olevan Kielipankin Korp-konkordanssipalvelun avulla on mahdollista tehdä tekstiaineistopohjaisia hakuja morfosyntaktisen jäsennyksen perusteella (Kielipankki 2022).

Korpushaun toteutan käyttämällä laajennettua hakua, jossa teen kaksi erilaista hakua. Ensimmäisessä haussa haen perusmuodon *valeuutinen* pohjalta. Toisessa haussa otan huomioon korpusaineistossa esiintyvät yhdyssanavirheet, joissa sanat *vale* ja *uutinen* esiintyvät erillään. Näillä hauilla saan tuloksia yhteensä 7670. Tuloksissa hakusana esiintyy konkordansseissa, joista on mahdollista tarkastella koko Suomi24-keskustelufoorumille lähetettyä viestiä ja näin ollen myös hakusanan

esiintymiskontekstia. Aineiston analyysin kannalta olisi otollisempaa, jos olisi mahdollista tarkastella myös vuoden 2020 jälkeistä aineistoa, sillä sanana *valeuutiset* ovat yleistyneet erityisesti viime vuosien aikana. Aineiston keruussa en ole ottanut mukaan muita valeuutisiin liittyviä termejä, kuten *misinformaatio* tai englanninkielinen *fake news*, jota mahdollisesti käytetään myös suomenkielisessä tekstissä. Korpin hakutulosten perusteella termi *valeuutiset* oli selkeästi näistä kaikista kaikkein yleisimmässä käytössä oleva termi, minkä vuoksi päädyin käyttämään pelkästään sitä. Korp antaa lisäksi hausta trendikuvaajan, jossa pystyn tarkastelemaan sanan valeuutiset frekvenssitietoja eli sen ilmaantuvuutta eri vuosina. Aineiston analyysin näkökulmasta tämä antaa tärkeää tietoa siitä, milloin esimerkiksi sana valeuutiset on alkanut esiintyä Suomi24-keskustelufoorumilla, sekä mitä tekijöitä frekvensseistä voi päätellä.

Korpukselta tärkein tieto aineiston analyysin kannalta on sanaan valeuutiset liittyvät merkitsevimmät kollokaatit, jotka saan selville AntConc-konkordanssiohjelmasta. AntConc on Laurence Anthony'n kehittämä tietokoneelle ladattava ohjelma, jota on mahdollista käyttää kollokaatioanalyysin lisäksi myös esimerkiksi avainsana-analyysin apuna (Anthony 2020). Ennen AntConcin käyttöä tarvitsen siistityn ja lemmatisoidun tiedoston ladatusta aineistosta, minkä teen Excelin ja Wordin avulla. Kielipankin Korp-ohjelmasta onkin mahdollista ladata aineisto suoraan Excel-tiedostona. Excelissä olen ensiksi yhdistänyt kaikki Korpista ladatut tiedostot yhdeksi Excel-tiedostoksi. Tämän jälkeen olen poistanut aineistosta duplikaatit eli kaksoiskappaleet. Lopullisen aineiston siistimisen olen suorittanut Word-ohjelmassa, jota varten olen ladannut Excelistä lemmatisoidun tiedoston. *Lemmalla* tarkoitetaan sanan perusmuotoa, eli lemmatisointi on prosessi, jossa kaikki sanamuodot muutetaan lemmoiksi (Sinclair 1991: 173–174). Wordin avulla olen poistanut aineistosta muun muassa turhat välilyönnit sekä erikoismerkit. Ennen AntConciin siirtymistä, olen lopuksi ladannut aineiston Wordista tekstitiedostona, mikä on välttämätöntä AntConcin käytössä. Vasta tämän jälkeen pystyn siis tekemään AntConcissa kollokaattihaun noodille *valeuutinen*.

3.3 Aineiston analyysin menetelmät

Maisterintutkielmani analyysissa käytän eri vaiheissa erilaisia menetelmiä, jotka selitän auki tässä alaluvussa. Esittelen ensiksi taustaltaan myös teoreettiset menetelmät, korpuslingvistiikan ja korpusavusteisen diskurssintutkimuksen. Tämän jälkeen siirryn kollokaatioanalyysin sekä diskurssiprosodia- ja diskurssianalyysien esittelyyn, jotka ovat tutkielmani konkreettisempia menetelmiä.

3.3.1 Korpuslingvistiikka

Korpuslingvistiikka määritellään usein teorian sijasta menetelmäksi, sillä se ei keskity pelkästään yhteen kielentutkimuksen alueeseen, vaan sitä voidaan käyttää melkein minkä tahansa kielentutkimuksen alueen työkaluna (McEnery, Xiao & Tono 2006: 7). Tekstilinguistiikalle tyypillisesti myös korpuslingvistiikan avulla on mahdollista kuvailla esimerkiksi kirjoittajien ja lukijoiden välistä kielellistä kanssakäymistä sekä tekstiä, joka tällaisista kanssakäymisistä muodostuu. Tällaisista teksteistä pystyy muun muassa tarkastelemaan kielen rakennetta ja sen muodostumista, eli toisin sanoen yksi korpuslingvistiikan keskeisistä tutkimuskohteista on kieliopilliset ilmiöt. (Partington, Duguid & Taylor 2013: 5.) Kieliopillisten ilmiöiden lisäksi korpuslingvistiikan avulla on voi tarkastella myös leksikaalisia tai ei-kielellisiä rakenteita ja ilmiöitä (Biber, Conrad & Reppen 1998: 5-7).

Korpuksset ovat sähköisessä muodossa olevia laajoja tekstimassoja, joissa esiintyvä kieli on autenttista. Korpuslingvistiikalle onkin tyypillistä nähdä ja tarkastella kieltä sosiaalisena ilmiönä. (Baker 2006: 2; Teubert 2004: 97.) Korpusten sähköinen muoto mahdollistaa erilaisten hakujen tekemisen, joiden tarkoituksena on muun muassa paljastaa suurista määristä tekstiä erilaisia kielellisiä rakenteita (Baker 2006: 2). Tällaisten kielellisten rakenteiden löytämiseksi korpuslingvistiikka hyödyntää kvantitatiivisia menetelmiä, mutta myös kvantitatiivisten menetelmien ulkopuoliset tavat ovat merkittäviä korpustutkimuksessa (Biber, Conrad & Reppen 1998: 8-9). Korpuksista saatuja tietoja ei voi kuitenkaan yleistää kieleen kokonaisuudessaan, sillä ne eivät yksinään kykene antamaan edustavaa yleiskuvaa kaikista tekstityypeistä (Stubbs 2002: 28-29).

Korpuslingvistiikalle ei ole olemassa pelkästään yhtä tiettyä tapaa analysoida korpuksesta saatua dataa, vaan analyysin apuna on mahdollista käyttää esimerkiksi kollokaatioita, frekvenssilistoja tai avainsanoja (Baker 2006: 21). Korpuksissa frekvensseillä viitataan aritmeettiseen tapaan laskea kielenainesten määrä, ja ne ovatkin suurin kvantitatiivinen data, jonka korpus pystyy antamaan. Frekvenssit eivät kuitenkaan pelkästään itsessään kerro paljoa suhteessa hypoteesin perusteltavuuteen. (McEnery, Xiao & Tono 2006: 52.) Korpuksset eivät myöskään itsessään ole analyysin kannalta hyödyllisiä, vaan erilaisten ohjelmien käyttö korpusaineiston läpikäymisessä on usein välttämätöntä (Baker 2010: 7). Maisterintutkielmassani hyödynnän kollokaatioanalyysia yhtenä analyysin menetelmänä, mitä varten tarvitsen AntConc-konkordanssiohjelmaa.

Korpuksset näyttävät hakusanan esiintymät *konkordansseissa*, joissa hakusana esiintyy tavallisesti tietynmittaisen tekstiympäristön keskellä tai oikealla puolella. Konkordanssit siis näyttävät kontekstin, jossa haettu sana esiintyy. Konkordanssista käytetään joskus myös nimitystä KWIC (*key word in context*), vaikka sen merkitys eroaakin jonkin verran konkordanssista. Analyysin kannalta konkordanssit eivät

itsessään pysty antamaan tarkkaa tietoa kollokaateista, minkä takia niitä voi hyödyntää lähinnä tarkemman kontekstin tarkastelussa. Konkordanssien avulla on kuitenkin mahdollista tarkastella sanan tai ilmauksen käytön säännönmukaisuuksia, jotka eivät välttämättä ilmenisi tavallisissa konteksteissa. (Stubbs 2002: 61–62; Baker 2006: 71; Hunston 2002: 9, 39.) Tämän vuoksi käytän korpusaineiston analyysissä myös AntConc-konkordanssiohjelmaa.

Korpuukset ovat tavallisesti *annotoituja* eli ne sisältävät kielellistä ja tulkinnallista informaatiota. Annotointi auttaa erityisesti selkiyttämään korpuksen rakennetta, mutta se on hyödyllistä myös analyysin näkökulmasta (Baker 2006: 38). Yleinen tapa annotoida korpuksia on *tagging*, jossa on kyse sanan kieliopillisesta merkitsemistavasta. (Leech 1997: 2.) Kieliopillinen annotointi pitää tavallisesti sisällään esimerkiksi sanojen luokittelun sanaluokkiin tai aikamuotoihin. Suuren kokonsa vuoksi korpuukset ovat tavallisesti automaattisesti annotoituja, jolloin mahdollisuus virheelliseen annotointiin on suurempi kuin mitä manuaalisesti annotoimalla. (Baker 2006: 41–42.) Kieliopillisen annotoinnin hyödyllisyys ilmenee esimerkiksi frekvenssilistoja tarkastellessa. Esimerkiksi sanan lemma voi kontekstista riippuen esiintyä kahdessa eri sanaluokassa, mikä on muun muassa englannin kielessä yleistä. Jos kyseistä lemmaa ei ole annotoitu sanaluokkiin kontekstin mukaan, sen frekvenssiä ei ole mahdollista tarkastella. (Biber ym. 1998: 30–31.)

3.3.2 Korpusavusteinen diskurssintutkimus

Maisterintutkielmani menetelmät pohjautuvat korpusavusteiseen diskurssintutkimukseen eli CADSiin (*corpus-assisted discourse studies*), jossa yhdistyvät korpuslingvistiikan pitkälti kvantitatiiviset menetelmät ja diskurssintutkimuksen kvalitatiiviset menetelmät. Termi *korpusavusteinen* (*corpus-assisted*) viittaa siihen, että CADS-analyysissä korpusta voi käyttää kielitieteellisen analyysin aineistona, mutta myös samanaikaisesti analyysissä voi lisäksi ilmetä muunlaisen aineiston tai analyysin, kuten etymologisen tutkimuksen, käyttöä (Baker 2010: 8).

Korpuslingvistiikan ja diskurssintutkimuksen yhdistäminen ei ole yleistä, sillä kyseiset menetelmät lähestyvät kielentutkimusta erilaisista lähtökohdista. Diskurssintutkimuksessa korostuu tekstin yksityiskohtainen analyysi, joka tutkii kielellisiä rakenteita niin sanotusti ”virkkeen yli”. Korpustutkimus taas pohjautuu koko korpuksessa sisältyvään tekstiaineistoon, ja se hyödyntää erilaisia kvantitatiivisia menetelmiä kielen rakenteiden tarkastelussa. Korpustutkimus pohjautuukin suurten tekstimassojen tarkasteluun, minkä vuoksi yksittäisillä teksteillä ei ole merkitystä korpuslingvistiikan kvantitatiivisissa menetelmissä. (Biber ym. 2007: 2.)

CADS ei itsessään korosta mitään tiettyä diskurssintutkimuksen näkökulmaa, eli myös CADSissa on tärkeää määritellä termi *diskurssi*. Toisin kuin pelkästään

korpuslingvistiikassa, CADS hyödyntää korpusta useimmilla eri tavoilla, sillä pelkät kvantitatiiviset menetelmät eivät itsessään pysty paljastamaan korpuksesta nousevia diskursseja. CADSille ominaista on hyödyntää myös korpuksen ulkopuolelta saatua tietoa, sillä pelkästään korpuksesta saatu tieto ei tuottaisi tarpeeksi monipuolisia tuloksia. Diskurssintutkimuksen puoli CADSissa korostaa etenkin kontekstin huomioonottamista tekstin analyysissä. (Partington, Duguid & Taylor 2013: 10–12.)

3.3.2.1 Kollokaatioanalyysi

Kollokaatioanalyysin apuna käytän maisterintutkielmassani AntConc-konkordanssiohjelmaa, joka on internetistä ladattava ilmainen ohjelma. Maisterintutkielmassani olen käyttänyt AntConcin versiota 3.5.9. (Anthony 2020). Kollokaattihaussa olen käyttänyt perusmuotoista hakusanaa *valeuutinen*, sillä myös korkondanssiohjelmaan syöttämäni tiedosto on lemmatisoitu. Aineiston siistimisen yhteydessä olen myös korjannut mahdolliset yhdyssanavirheet sanan *valeuutiset* yhteydessä, joten AntConcin kollokaattihaussa en joudu ottamaan kyseistä asiaa enää huomioon.

AntConc antaa *valeuutisille* yhteensä 145 kollokaattia, joista jokaisen olen ottanut mukaan analyysiin, vaikka osa kollokaateista onkin analyysin kannalta merkityksettömpää. AntConcin kollokaattihaussa noodiväliksi olen laittanut 4:4, jolloin haku näyttää sanoja, jotka esiintyvät neljän sanan etäisyydellä sekä oikealle että vasemmalla noodista *valeuutinen*. Kollokaatioanalyysissä noodiväli 4:4 onkin yleisesti käytetty tarkasteluväli (Sinclair 1991: 170). AntConcissa on lisäksi mahdollista määrittää laskettavan sanan vähimmäisfrekvenssin, joka tutkielmassani on 50. Tilastollisena testinä käytän MI-testiä. Noodin *valeuutinen* kollokaatit sijoittuvat merkitsevyydeltään välille 4.04–2.03. Raja-arvoa 3 voidaan pitää indikatiivina vahvalle kollokaatiolle (Baker 2006: 101), joten analysoimiani 145 kollokaattia ei voida välttämättä pitää yhtä kiinnostavina tulosten kannalta. Kollokaateista kolmasosa jäi raja-arvon 3 alle.

3.3.2.2 Diskurssiprosodioiden ja diskurssien analyysi

Diskurssianalyysissä tarkastellaan kielen ja kontekstin välistä suhdetta niin puhutuissa kuin kirjoitetuissa kielenkäyttötilanteissa (Paltridge 2012: 2). Korpuslingvistiikan tavoin siis myös diskurssianalyysissä keskiössä on oikeiden kielenkäyttötilanteiden analyysi (McEnery, Xiao & Tono 2006: 111; Gee 2011: 8). Diskurssianalyysiin on olemassa erilaisia lähestymistapoja, jotka tavasta riippuen voivat keskittyä esimerkiksi erilaisten aihepiirien löytämiseen tekstistä tai kielen rakenteen tarkasteluun (Gee 2011: 8). Maisterintutkielmassani on aineiston analyysin kannalta oleellista löytää erilaisia diskursseja ja tarkastella, millä kielen sisällöllisillä ja rakenteellisilla keinoilla ne muodostuvat. Korpusavusteiselle

diskurssintutkimukselle tyypillisesti teen diskurssianalyysia vasta kollokaatio- ja diskurssiprosodia-analyysin jälkeen. Kollokaatioanalyysi toimii vahvana tukena diskurssieja analysoidessa, sillä kollokaatit paljastavat usein tiedostamattomia assosiaatioita korpusdatasta, mikä auttaa diskurssien löytämisessä (Baker 2006: 114).

Diskurssiprosodia-analyysissa käytän apuna konkordansseja, sillä ne antavat kontekstuaalista informaatiota eri kollokaateista. AntConc mahdollistaakin konkordanssien tarkastelun jokaisen kollokaatin kohdalla. Analyysin kannalta tarvitsen kuitenkin myös Korp-konkordanssipalvelusta ladattua korpusaineistoa, sillä AntConcissa aineisto on kokonaan lemmatisoitu. Sama kollokaatti voi esiintyä useissa erilaisissa konteksteissa, minkä vuoksi myös kollokaattien jaottelu diskurssiprosodioidiin saattaa olla paikoittain haasteellista. Diskurssiprosodioiden analyysi pohjautuukin diskurssianalyysin lisäksi hyvin paljon omaan tulkintaani, minkä vuoksi analyysissa korostuu omien analyysivalintojen perustelu. Diskurssianalyysin toteutan kollokaatio- ja diskurssiprosodia-analyysien pohjalta. Kyseiset analyysin menetelmät antavatkin jo jonkinlaisen kuvan valeuutiskeskustelusta Suomi24-keskustelufoorumilla ennen diskurssianalyysiin siirtymistä. Kollokaattien ja diskurssiprosodioiden tarkastelun lisäksi hyödynnän diskurssien löytämisessä konkordansseja. Konkordanssit eivät kuitenkaan näytä esimerkiksi koko viestiketjua, vaan valeuutisiin liittyvät diskurssit olen löytänyt tarkastelemalla yksittäisiä viestejä.

Diskurssiprosodioiden ja diskurssien analyyseissa painottuvat jonkin verran eri asiat. Diskurssiprosodioiden analyysissa pyrin erityisesti perustelemaan kielitieteellisestä näkökulmasta tekemiäni kollokaattien jaottelua eri prosodioidiin. Diskurssiprosodioiden analyysi pohjautuu myös vähemmän tekstin ulkoiseen tulkintaan kuin diskurssianalyysi. Diskurssianalyysissa en siis analysoi tekstiä pelkästään kielitieteellisestä näkökulmasta, vaan pyrin pohtimaan, miten esimerkiksi eri ilmiöt näkyvät tekstin taustalla. Tämä ilmenee myös jo pelkästään diskurssien määrittelyssä, sillä aineistoa analysoidessa joudun pohtimaan, mihin isompiin ilmiöihin valeuutisten yhteydessä esiintyvä teksti liittyy. Diskurssiprosodia-analyysissa taas oma tulkinta rajoittuu enemmänkin diskurssiprosodioiden määrittelyyn.

4 AINEISTON ANALYYSI JA TULOKSET

Seuraavaksi käyn läpi aineiston analyysin ja tulokset. Analyysin aloitan kollokaatio- ja diskurssiprosodia-analyyseilla, joissa käyn läpi *valeuutisiin* liittyvät kollokaatit ja diskurssiprosodiat, joihin olen kollokaatit jaotellut. Kollokaatio- ja diskurssiprosodia-analyysin pohjalta jatkan diskurssianalyysiin, jossa käyn läpi *valeuutisiin* liittyvät diskurssit.

Valeuutisiin liittyvissä kollokaateissa korostui erityisesti verbit, sillä 145:stä kollokaatista 22 % on verbejä. Myös kieliopillisten sanojen määrä on huomattavan suuri, sillä toisena merkittävänä sanaluokkana toimii adverbit ja partikkelit. Kollokaattien suuri osuus erityisesti näissä sanaluokissa teki kollokaattien jaottelusta diskurssiprosodioihin verrattain haastavaa, sillä esimerkiksi kieliopillisista sanoista konteksti ja semanttinen merkitys ovat havaittavissa ainoastaan konkordanseja tarkastelemalla.

4.1 Valeutisten diskurssiprosodiat

Olen jakanut *valeutisten* 145 merkitsevintä kollokaattia erilaisiin diskurssiprosodioihin niiden merkityksen ja esiintymiskontekstin perusteella (taulukko 1). Diskurssiprosodiat ovat seuraavat: *varmuus ja epävarmuus, aika, määrä ja toistuvuus, media, ominaisuudet, rinnastus ja vaihtoehtoisuus, ihmiset, leviäminen, kausaalisuus, funktio, kommunikointi ja viestintä, toimijuus, synty ja muut*. Diskurssiprosodia *muut* sisältää sellaiset kollokaatit, jotka eivät sopineet mihinkään edellä mainituista diskurssiprosodioista. Diskurssiprosodioiden kollokaatit näkyvät taulukoissa MI-arvoineen ja frekvensseineen. Kollokaattien jaottelussa diskurssiprosodioihin olen hyödyntänyt konkordanseja, joissa hahmottuu kollokaattien esiintymiskonteksti. Jaottelussa olen ottanut huomioon sen, että monet kollokaateista esiintyvät useissa eri konteksteissa, jolloin olen tehnyt jaon

diskurssiprosodioihin sen perusteella, missä kontekstissa kyseinen kollokaatti esiintyy eniten. Osa kollokaateista on sellaisia, jotka voisivat merkityksensä ja kontekstinsa perusteella sopia esimerkiksi kahteen eri diskurssiprosodiaan, mutta tällaisissa tapauksissa olen tehnyt jaottelun vain jompaankumpaan. Taulukossa 1 esiintyvät diskurssiprosodiat näkyvät järjestyksessä, jossa ensiksi on diskurssiprosodia, jonka kollokaattien prosentuaalinen osuus on suurin. Diskurssiprosodioita tarkemmin läpikäydessä analysoin kuitenkin diskurssiprosodiat *leviäminen* ja *synty* peräkkäin, sillä kyseiset diskurssiprosodiat ja niiden kollokaatit liittyvät vahvasti toisiinsa, jolloin myös analyysi on tällöin selkeämpää.

TAULUKKO 1 Diskurssiprosodiat ja niihin kuuluvien kollokaattien prosentuaalinen osuus.

Diskurssiprosodia	Kollokaattien prosentuaalinen osuus
Varmuus ja epävarmuus	14 %
Aika, määrä ja toistuvuus	12 %
Media	11 %
Ominaisuudet	9 %
Rinnastus ja vaihtoehtoisuus	8 %
Ihmiset	8 %
Leviäminen	8 %
Kausaalisuus	6 %
Funktio	5 %
Kommunikointi ja viestintä	5 %
Toimijuus	4 %
Synty	3 %
Muut	7 %

Taulukon 1 perusteella huomataan, että merkitsevien kollokaattien määrältään suurin diskurssiprosodia on *varmuus ja epävarmuus*, joka sisältää yhteensä 21 kollokaattia, mikä on 14 % 145:stä kollokaatista. *Varmuus ja epävarmuus* -diskurssiprosodia ilmentää erityisesti episteemistä modaalisuutta. Episteeminen modaalisuus kuvaa muun muassa puhujan uskoa tai tietoa asiantilan mahdollisuudesta tai varmuudesta (VISK § 1556). Kyseinen diskurssiprosodia (taulukko 2) sisältää muun muassa nomineja, verbejä ja partikkeleita, joita on aineistossa käytetty varmuuden, epävarmuuden tai mahdollisuuden ilmaisemisessa. Muun muassa partikkelit ovatkin yleisiä episteemisen modaalisuuden ilmaisukeinoja (VISK § 1556). Valeuutisten kontekstissa varmuus, epävarmuus ja mahdollisuus liittyvät esimerkiksi siihen, mikä määritellään tai nähdään valeuutisena ja mikä taas ei. Erityisesti varmuutta kuvaavia kollokaatteja ovat SIIS, TÄYSI, TOTUUS, VALHE, IHAN, TOSI, KYLLÄ, USKOA, POISTAA, KANNATTA, VAIN, PITÄÄ, VÄITE, TIETÄÄ, VOIDA, MIELI,

TIETO ja MIKÄÄN. Epävarmuutta kuvaa erityisesti kollokaatti TAITAA. Kollokaattien OIKEA ja MIKSI kohdalla taas ilmenee sekä varmuutta että epävarmuutta valeuutisia kohtaan.

TAULUKKO 2 *Varmuus ja epävarmuus* -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
SIIS	2	3.87231	177
TAITAA	10	3.74103	89
TÄYSI	17	3.59896	52
MIKSI	25	3.54097	105
USKOA	28	3.50100	235
POISTAA	32	3.43923	57
TOSI	52	3.22943	92
KANNATTA	53	3.22782	64
VAIN	55	3.22185	210
KYLLÄ	58	3.20565	101
VALHE	71	3.13772	74
PITÄÄ	73	3.13043	181
TOTUUS	87	3.07616	130
VÄITE	102	2.99322	53
IHAN	108	2.95081	86
TIETÄÄ	113	2.92826	84
VOIDA	116	2.92398	224
MIELI	123	2.87935	58
OIKEA	125	2.86115	91
TIETO	128	2.84796	99
MIKÄÄN	137	2.77852	128

Partikkelikollokaatteja SIIS, KYLLÄ ja IHAN käytetään aineistossa muun muassa kuvaamaan varmuutta siitä, että jokin asia on valeuutinen (esimerkit 1 ja 2). Esimerkiksi *kyllä*-partikkelilla voidaan ilmaista väitelauseen affektista sävyä eli muun muassa puhujan suhtautumista tiettyyn asiaan (VISK § 1717, 1707). Esimerkissä 2 IHAN toimii lisäksi intensiteettipartikkelina. Tällöin sen funktiona on vahvistaa sanan merkitystä, jonka yhteydessä se esiintyy (VISK § 853). Fokuspartikkeli VAIN taas esiintyy aineistossa usein kontekstissa, jossa puhuja ilmaisee, että kyseessä on ´vain valeuutinen, ei mikään muu´. Näin ollen kollokaatti VAIN kuvaa varmuutta merkityksessä, jossa muut vaihtoehdot ovat poissuljettuja.

1. Tässä oli **siis** aivan kouluesimerkki *valeuutisesta*, kuvitellusta rasismista ja sössöttämisestä.
2. Tuo on **kyllä ihan** *valeuutinen*, propagandaa, jolla saataisiin demonisoitua aborttiin kriittisesti suhtautuvia, jotka taas perustavat kantansa ihan biologisiin faktoihin eikä suinkaan ääri-feministiseen ihmisarvoon eli mutuihin.

3. Persujen kannattajista ainakin näillä S-24 sivuilla löytyy porukkaa joka suoltaa **täyttä** roskaa jota voi *valeuutisiksi* sanoa.

Edellä mainittujen partikkelikollokaattien lisäksi myös adjektiivikollokaattia TÄYSI käytetään aineistossa erityisesti ilmauksissa, joissa halutaan korostaa puhujan asennetta jostakin asiasta, jolloin se on muodossa *täyttä* (esimerkki 3).

Diskurssiprosodian varmuutta ilmaisevia verbikollokaatteja ovat USKOA, POISTAA, KANNATTAA, PITÄÄ, TIETÄÄ ja VOIDA. Kollokaatti USKOA esiintyy aineistoissa erityisesti tilanteissa, joissa kirjoittaja ilmaisee, ettei usko jonkin tietyn tahon tuottamaan valeutiseen. Tämä tuo esille kirjoittajan asenteen, jonka mukaan hän on varma jonkin tahon osallisuudesta valeutisten tuottajana tai levittäjänä. Tilanteissa, joissa kirjoittaja taas tietää, jonkin olevan valeutinen, esiintyy kollokaatti TIETÄÄ. Mentaalista tilaa ilmaiseva *tietää*-verbi esiintyy muun muassa lausetäydennyksenä, joka esitetään totena (VISK § 1353, 1561), jolloin sitä on siis mahdollista käyttää ilmaisemaan varmuutta. Kollokaattia KANNATTAA käytetään tilanteissa, joissa muita Suomi24-keskustelufoorumien käyttäjiä kehoitetaan muun muassa olemaan uskomatta tai lukematta tiettyjä valeuutisia. Näissä tilanteissa kirjoittaja on siis varma informaation valheellisuudesta.

Samankaltaista kehotusta ilmenee lisäksi kollokaatin POISTAA yhteydessä, mikä esiintyy useasti nesessiiviverbikollokaatin PITÄÄ kanssa (esimerkki 4). Kyseisessä esimerkissä kirjoittaja on varma, että jokin tietty aloitusviesti on valeutinen, mitä korostaa ehto siitä, että se pitäisi poistaa. Kollokaatti PITÄÄ ei kuitenkaan esiinny pelkästään nesessiiviverbinä, vaan muun muassa muodossa *pitää paikkansa*. Tällöin kirjoittaja ilmaisee olevansa varma esimerkiksi siitä, mikä uutinen hänen mielestään pitää paikkansa tai mikä ei. Aineistossa PITÄÄ kuitenkin esiintyy usein episteemisesti, jolloin se on konditionaalinen preesensissä (esimerkki 4). Episteemisen *pitää*-verbin funktiona on ilmaista asian todennäköisyyttä, jonka puhuja on päätellyt ennakkotietojensa perusteella (VISK § 1575).

4. Ilmoitin keskustelualueen ylläpidolle, että tämä aloitusviestin *valeutinen* **pitäisi poistaa!**
5. Suomalaiset levittelevät nykyään itse niin ahkerasti *valeuutisia*, että trollit **voivat** hyvin eläköityä.

Modaaliverbi VOIDA ilmaisee aineistossa varmuutta esimerkiksi tilanteessa, jossa kirjoittaja ilmaisee mielipiteensä siitä, mitä jokin toinen osapuoli hänen mielestään on kykenevä tekemään (esimerkki 5). Esimerkin 5 koko virkkeestä ilmenee lisäksi asenne, jonka mukaan kirjoittaja ajattelee, etteivät suomalaiset kykene erottamaan faktapohjaista tietoa valeuutisista. Joissain tapauksissa kollokaatin VOIDA avulla ilmaistaan myös mahdollista epävarmuutta, jolloin se esiintyy *olla*-verbin yhteydessä, *voi olla*. Kyseisessä esimerkissä kirjoittaja kuitenkin ilmaisee varmuuden siitä,

että "trollit voivat hyvin eläköityä", sillä hän on varma siitä, että suomalaiset levittelevät paljon valeuutisia. Kollokaatin VOIDA varmuuden ilmaisuun vaikuttaa myös siis koko virkkeen konteksti ja merkitys, missä kollokaatti esiintyy. Aineistossa VOIDA esiintyykin toistuvasti esimerkin 5 kaltaisessa kontekstissa, joissa varmuutta tai epävarmuutta ilmaistaan koko virkkeessä.

Kollokaatit VALHE ja TOTUUS viittaavat jo itsessään siihen, että niiden esiintymiskontekstissa tulee ilmi tiedon faktapohjaisuus tai valheellisuus. VALHE muun muassa esiintyy aineistossa toistuvasti rinnastuskonjunktion *ja* yhteydessä (esimerkki 6). Kirjoittaja ei siis suoraan ilmaise valeuutisten olevan valhetta, mutta additiivisuuden myötä kirjoittajan asenne valeuutisten luonteesta tulee kuitenkin ilmi. Varmuuden ilmaisu tulee esille siinä, minkä kirjoittaja kokee olevan valhetta. Kollokaatti TOTUUS esiintyy aineistossa samankaltaisissa konteksteissa kuin VALHE, mutta valeuutisten sijaan TOTUUS rinnastetaan usein muun muassa faktaan. Tällaisissa tapauksissa kirjoittaja vetääkin eron siihen, minkä hän kokee faktaksi ja minkä taas valeuutiseksi.

6. Tosin kretujen **valheet** ja *valeuutiset* tarjoavat hyvää materiaalia medianlukutaidon kehittämiseen ja *valeuutisten* tunnistamiseen.
7. Trollitehtaan *valeuutisten* ja väärän **tiedon** kohteena on myös Venäjän oma väestö.

Myös kollokaatin TIETO kohdalla kirjoittaja tekee eron siihen, minkä hän kokee oikeaksi ja vääräksi tiedoksi (esimerkki 7). Kollokaatin VALHE tapaan myös (väärä) TIETO esiintyy valeuutisten yhteydessä, jolloin niiden semanttinen merkitys on samanlainen. Esimerkeissä 6 ja 7 valheella ja väärällä tiedolla viitataan todennäköisesti misinformaatioon, jonka voidaan katsoa olevan valeuutisten kattokäsite. Kollokaatti MIELI taas ilmenee aineistossa substantiivilausekkeessa *jonkun mielestä*. Kyseisestä substantiivilauseketta käytetään, kun referointi tapahtuu referoijan omin sanoin (VISK § 1480). Kollokaatti MIELI esiintyykin erityisesti tilanteissa, joissa kirjoittaja ilmaisee olevansa varma toisen osapuolen näkemyksistä tai mielipiteistä.

Epävarmuutta tai sekä varmuutta että epävarmuutta ilmaisevia kollokaatteja ovat TAITAA, OIKEA ja MIKSI. *Taitaa*-verbi onkin yleiskielessä pääasiassa episteemisessä käytössä (VISK § 1556), minkä vuoksi kyseinen verbikollokaatti jo itsessään kuvaa epävarmuutta. Aineistossa TAITAA esiintyy toistuvasti verbi-idiomina *taittaa olla*, joka liittyy aineistossa usein toistuvaan ilmaukseen *taittaa olla valeuutinen*. Kollokaatti MIKSI on syytä kysyvä adverbii, jonka tarkoituksena voi olla esimerkiksi herättää implisiittisiä vaihtoehtoja syytä kysytylle asiantilalle (VISK § 1688). Aineistossa tämä ilmenee muun muassa esimerkissä 8. Tällöin sen merkitys ei ole pelkästään epävarmuuden kuvaamisessa, vaan esimerkin 8 mukaisesti *miksi*-adverbilla implikoidaan, että vastapuoli olisi väärässä. Toisaalta *miksi*-adverbin käytön voidaan

katsoa olevan myös tietynlainen epävarmuuden merkki, sillä puhujalla on tarve saada varmuus johonkin asiaan. Kollokaatin OIKEA kohdalla epävarmuus ilmenee aineistossa erityisesti kysyttäessä, mikä on oikea valeutinen ja mikä taas ei. Aineistossa tuodaan lisäksi ilmi asenne siitä, kuinka ihmiset eivät kirjoittajan mielestä erota oikeita uutisia valeutisista (esimerkki 9).

8. **Miksi** ihmeessä uskoisin tuohon *valeutiseen*?
9. Tein Facebookissa havainnon: suurin osa suomalaisista ei erota *valeutista oikeasta* uutisesta.

Varmuus ja epävarmuus -diskurssiprosodiasta ilmeneekin, että Suomi24-keskustelufoorumien käyttäjät usein kokevat olevansa tietoisia ja kriittisiä siitä, mikä internetissä on valheellista tietoa ja mikä taas ei. Aineistossa toisaalta ilmenee kritiikkiä luotettavina pidettyihin uutismedioihin, kuten Yleen ja Helsingin Sanomiin, sillä myös niiden ajatellaan levittävän valeutisia.

Aika, määrä ja toistuvuus -diskurssiprosodian (taulukko 3) kollokaatit ilmaisevat nimensä mukaisesti ajan, määrän ja toistuvuuden kuvailua. Kollokaatit ENÄÄ, PÄIVÄ, VIELÄ, NYT, JO, SITTEEN, AIKA ja VUOSI kuvaavat ajan ilmausta. Määrää kuvaavat taas kollokaatit PALJON, JUURI, YKSI, MONI, KAIKKI, KOKO, OSA ja TOINEN. Loput kollokaatit, TAAS ja AINA, kuvaavat toistuvuutta.

TAULUKKO 3 *Aika, määrä ja toistuvuus* -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
TAAS	6	3.80667	326
ENÄÄ	47	3.26811	54
PÄIVÄ	56	3.21584	83
PALJON	57	3.21488	74
JUURI	60	3.19130	64
YKSI	61	3.18160	89
VIELÄ	70	3.13941	71
NYT	77	3.12022	198
MONI	88	3.06892	61
JO	89	3.06256	150
AINA	91	3.05919	73
KAIKKI	94	3.05125	257
KOKO	103	2.98881	73
SITTEEN	118	2.91599	117
AIKA	121	2.90354	135
OSA	127	2.85330	50
TOINEN	136	2.78624	58
VUOSI	143	2.59266	56

Kollokaatit KOKO, KAIKKI, AINA ja PALJON toimivat aineistossa usein universaaleina kvanttoriadverbeina sekä niiden kaltaisina ajan ja määrän ilmauksina. Niitä käytetään affektisissa ilmauksissa tavalla, jossa kirjaimellinen tulkinta ei ole tavoiteltua (VISK § 1721). Tämä ilmenee muun muassa esimerkissä 10, jossa kollokaatin KAIKKI avulla kirjoittaja pyrkii liioittelemaan sanomaansa sarkastisen sävyn avulla.

10. Nyt tiedän sataprosenttisen varmasti, että **kaikki** ilmastouutiset on olleet *valeuutisia*.

11. Pelkkä "kaikkihan sen tietävät" tai "faktaa on" ei **enää** *valeuutisten* aikakaudella nosta kuin hymyn suupieliin :D

Ajan kuvauksen kollokaatit viittaavat esimerkiksi johonkin tiettyyn ajankohtaan (PÄIVÄ, VUOSI, AIKA) tai tapahtumien ajankulun kuvaukseen (SITTEN). Kollokaateista ENÄÄ, JUURI ja VIELÄ toimivat fokuspartikkeleina. Niiden funktiona on nostaa jokin tietty osa lauseesta fokukseen ja näin ollen sijoittaa ilmauksen muu osa taustalle (VISK § 839). Fokuspartikkelin funktio ilmenee esimerkissä 11, jossa kollokaatti ENÄÄ viittaa ajan ilmauksen lisäksi myös toiminnan rajoitukseen. Määrää ilmaisevat kollokaatit OSA, TOINEN ja MONI viittaavat erityisesti ihmismäärään, kun taas esimerkiksi kollokaatti yksi viittaa lähes pelkästään asioihin, kuten valeuutisiin.

TAULUKKO 4 *Media*-diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
ILTALEHTI	4	3.84387	83
ALOITUS	5	3.83515	100
HESARI	23	3.56214	90
YLE	24	3.54529	455
VALEMEDIA	29	3.47475	74
VALTAMEDIA	38	3.38770	154
MV	50	3.23671	71
MEDIA	59	3.19233	281
JUTTU	62	3.16784	122
TOIMITTAJA	64	3.15666	107
LINKKI	65	3.15629	57
PALSTA	78	3.12008	83
LEHTI	83	3.08027	100
UUTINEN	92	3.05725	304
ASIA	144	2.54744	128
VALEUUTINEN	145	2.03176	2528

Media-diskurssiprosodian kollokaatit (taulukko 4) liittyvät sekä merkitykseltään että kontekstiltaan siihen, mitä *media* terminä laajemmassa käsityksessä tarkoittaa. Esimerkiksi Kielitoimiston sanakirja määrittää median tarkoittavan laajasta

näkökulmasta kaikki tiedotusvälineet kokonaisuutena (KS s.v. *media*). Kollokaateissa ilmenevät tunnetut journalismin tuottajat, kuten YLE ja HESARI, sekä ylipäätään journalismiin liittyvää sanastoa, esimerkiksi kollokaatit TOIMITTAJA ja UUTINEN. Myös VALTAMEDIA ja VALEMEDIA ovat journalismin tuottajia kuvaavia termejä, jotka kuitenkin ilmaisevat kirjoittajan suhtautumista journalistisen sisällön faktapohjaisuuteen (ks. luku 2.1), eli termeinä ne ovat verrattain asenteellisia.

Media-diskurssiprosodiaan olen liittänyt myös internetiin ja erityisesti keskustelupalstoihin liittyviä termejä, kuten kollokaatit ALOITUS ja PALSTA. Kollokaatilla ALOITUS viitataan tässä kontekstissa erityisesti Suomi24-keskustelufoorumilla käyttäjän tekemään keskustelunaloitukseen. *Media*-diskurssiprosodiassa valeutinen lisäksi esiintyy sekä noodina että kollokaattina, mitä kutsutaan termillä *itse-kollokointi* (*self-collocation*) (ks. Sinclair ym. 2004: 83).

Kollokaatti MV viittaa MV-lehteen, joka julkaisee sisältönsä verkossa. MV-lehteä pidetään yleisesti vihasivustona, eikä se ole muun muassa sitoutunut *Journalistin ohjeisiin* (Sallinen 2015), sillä esimerkiksi MV-lehden lähdemateriaalin ja lähteiden käyttö on epäluotettavaa (Haasio, Ojaranta & Mattila 2017). MV-lehden suhteen aineistossa esiintyy jakautuvia mielipiteitä kyseisen median luotettavuudesta. Konkordanssien perusteella MV toimii kuitenkin suuremmalti osin aktiivisena toimijana valeutisten leviämisessä ja jakamisessa (esimerkki 12).

12. **Mv** lehti suoltaa *valeutisia* kremlistä, se on tiltujen äänitorvi

13. Tämäkin oli jotenkin arvattavissa, taas paljastui totuus, persut ovat levitelleet *valeutisia* **asiasta**

Kollokaatti JUTTU esiintyy aineistossa synonyyminä uutiselle, artikkelille tai muulle median informatiiviselle kirjoitukselle. ASIA on substantiivina abstrakti eikä suoraan sanana viittaa merkitykseltään mediaan. Kollokaattina sillä viitataan aineistoissa asiaan, josta on tehty valeutisia tai asiaan, joka toimii valeutisten sisältönä (esimerkki 13). ALOITUS ja PALSTA viittaavat erityisesti Suomi24-keskustelufoorumien palstoihin sekä keskustelualoituksiin.

TAULUKKO 5 *Ominaisuudet*-diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
TYYPILLINEN	1	4.04192	88
TUOLLAINEN	13	3.62870	65
ESIMERKKI	15	3.62688	66
NS	19	3.58249	64
VIHAPUHE	22	3.56908	79
PELKKÄ	34	3.42681	81
KYSE	35	3.42012	150
UUSI	97	3.03590	51
SUURI	106	2.97717	80
SAMA	111	2.93899	90
SELLAINEN	122	2.89757	62
HYVÄ	134	2.80767	65
KUTEN	139	2.70862	75

Ominaisuudet-diskurssiprosodia (taulukko 5) sisältää erityisesti kollokaatteja, joiden avulla tai yhteydessä kuvaillaan muun muassa valeutisten luonnetta. Adjektiivikollokaatit TYYPILLINEN, UUSI, PELKKÄ, SUURI ja HYVÄ kuvailevat itsessään tiettyä ominaisuutta. Edellä mainituista kollokaateista PELKKÄ on yksilöivä adjektiivi. Yksilöivät adjektiivit implikoivat kuvattuja tarkoitteita olevan pelkästään yksi ja ne tavallisesti sijoittuvat ennen kuvailevia adjektiiveja (VISK § 583). Aineistossa kollokaattia PELKKÄ käytetään muun muassa esimerkin 14 tavoin, missä PELKKÄ määrittää virkkeen adjektiivin ja substantiivin muodostamaa kokonaisuutta, eli 'katkeraa valeutisten levittäjä'.

14. Taidat olla **pelkkä** katkera *valeutisten* levittäjä.

15. Syy on todennäköisesti se, että **ns.** uutislehdet on täynnä *valeutisia*.

Aineistossa usein toistuvia kuvailevia ilmauksia ovat esimerkiksi *tyypillinen valeutinen* ja *hyvä esimerkki*. Kollokaatti ESIMERKKI esiintyykin toistuvasti sekä kollokaatin TYYPILLINEN että HYVÄ yhteydessä. Pronominikantaisia adjektiiveja eli proadjektiiveja ovat kollokaatit TUOLLAINEN ja SELLAISEN. Toisin kuin adjektiivit, proadjektiivit eivät kuvaa ominaisuutta vaan ne viittaavat johonkin tekstissä ilmenevään ominaisuuteen (VISK § 610). Kollokaatti NS on lyhenne ilmaisusta *niin sanottu*. Sitä käytetään aineistossa eräänlaisena substantiivin määritteenä (esimerkki 15). Esimerkissä NS lisäksi implikoi kyseisten uutislehtien asemaa uutislehtenä, ja tuo virkkeeseen epäilevän semanttisen merkityksen.

VIHAPUHE tuo rinnastuskonjunktion avulla ilmi asiat, joihin valeutiset yhdistetään (esimerkki 16). Esimerkissä VIHAPUHE ja valeutiset nähdään samankaltaisina ongelmallisina ilmiöinä. Aineistoissa näiden kahden ilmiön rinnastus toistuukin useasti. Kollokaatti SAMA on vertaileva sana, joka esiintyy muun

muassa konjunktion *kuin* kanssa, jolloin virkkeen merkitys on vertaileva (esimerkki 17). Vertailevaa muotoa ilmaisee lisäksi kollokaatti KUTEN.

16. Vain vähän aikaa sitten kerrottiin kokouksesta, jossa mm. Twitter, Google (YouTube) ja Facebook ilmoittivat "karsivansa **vihapuhetta** ja *valeuutisia*" sivustoiltaan.
17. Sen toimintatavatkin ovat **samaa** kuin propagandan ja *valeuutisten* levittäjillä; tuottaa disinformaatiota.

TAULUKKO 6 *Rinnastus ja vaihtoehtoisuus* -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
VAI	16	3.60136	135
ELI	41	3.34658	147
MYÖS	67	3.15368	159
VAAN	82	3.08064	143
JA	95	3.05059	2124
TAI	101	3.00111	176
MUU	112	2.93553	199
VAIKKA	130	2.82218	83
SEKÄ	131	2.81488	53
KUIN	133	2.80962	175
MUTTA	135	2.80320	173
ETTÄ	140	2.67885	461

Rinnastus ja vaihtoehtoisuus -diskurssiprosodian kollokaatit (taulukko 6) ovat nimensä mukaisesti luonteeltaan joko additiivisia, eli kopulatiivisia tai listaavia, tai vaihtoehtoisuutta ilmaisevia. Additiivisissa suhteissa esitysyhteydessä esiintyy jotain yhteistä, ja tulkinnan merkkeinä ovat konnektiivit ja konjunktiot (VISK § 1092). Diskurssiprosodian additiivisen suhteen ilmaisimia ovat rinnastuskonjunktio-kollokaatit ja partikkelikollokaatti MYÖS. Diskurssiprosodia sisältääkin suurimmaksi osin rinnastuskonjunktioita, mutta myös konnektiivin MYÖS. Lauseiden ja yksiköiden välisiä semanttisia suhteita kuvataan erityisesti konjunktioilla, mutta esimerkiksi myös konnektiiveilla (VISK § 820). Syndeettisissä eli konjunktioillisissa rinnastuksissa esiintyvät konjunktio-kollokaatit VAI, ELI, VAAN, JA, TAI, VAIKKA, SEKÄ, KUIN, MUTTA ja ETTÄ. Näistä TAI, VAI ja ELI ovat disjunktivisia semanttisen suhteen merkitsimiä, JA ja SEKÄ taas additiivisia. Disjunktivisissa ja erityisesti additiivisissa konjunktio-kollokaateissa lauseiden ja yksiköiden välisissä semanttisissa suhteissa ei välttämättä esiinny suurta yhteistä merkitystä.

Kollokaatti VAIKKA esiintyy erityisesti konsessiivisissa suhteissa (esimerkki 18). Konsessiiviset suhteet kuvaavat tilanteita, joissa asiantilat ovat samaan aikaan sekä päteviä että yhteensopimattomia (VISK § 1139–1140). Näin ollen esimerkissä 18 kollokaattia VAIKKA edeltävässä päälauseessa odotuksenmukaista olisi tilanteen

negaatio, eli YLE kirjoittajan mielestä levittäisi valeuutisia. Myös kollokaatit VAAN ja MUTTA esiintyvät aineistoissa vastaavanlaisina konsessiivisen suhteen merkitsiminä. Kollokaatti KUIN on merkitykseltään erityisesti vertaileva. Esimerkissä 19 KUIN rinnastaa lauseet komparaation avulla, jolloin kirjoittaja luo eron ”vastuullisten medioiden” ja ”valeuutisia levittelevien verkkomedioiden” välille.

18. Nyt ilmeisesti yle on itse sortunut *valeuutisen* levittämiseen, **vaikka** samana päivänä löytyy heiltä artikkeli valeuutisten tunnistamisesta.
19. Vastuulliset mediat toimivat toisin **kuin** erilaiset *valeuutisia* levittelevät verkkomediat.

Diskurssiprosodian muita kollokaatteja konjunktioiden lisäksi ovat MYÖS ja MUU. Rinnastuskonjunktioiden tavoin konnektiivin *myös* suhde on samalla tavalla additiivinen (VISK § 1091). Kollokaatti MYÖS siis ilmaisee semanttisia suhteita samankaltaisesti, kuten edellä mainittujen konjunktiokollokaattien esimerkeissä. Nominikollokaatti MUU esiintyy aineistossa toistuvasti konjunktioiden *muu* ja *kuin* kanssa muodoissa *ja muut* sekä *muu kuin*.

TAULUKKO 7 *Ihmiset*-diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
KUKA	12	3.66523	80
ALOITTAJA	14	3.62870	52
SINÄ	85	3.07764	122
ITSE	86	3.07636	164
JOKU	98	3.02955	118
SUOMALAINEN	109	2.94494	87
MINÄ	124	2.86356	109
KANSA	129	2.82673	64
OMA	138	2.74916	116
HÄN	141	2.67511	179
IHMINEN	142	2.66224	107

Ihmiset-diskurssiprosodia (taulukko 7) sisältää henkilöihin viittaavia substantiiveja kuten KANSA ja IHMINEN sekä pronomineja kuten SINÄ ja MINÄ. Tämän diskurssiprosodian kollokaatit liittyvät yleisesti ihmisten rooliin valeuutisilmiössä. Pronominikollokaatti MINÄ kuvastaa muun muassa kirjoittajan omaa suhtautumistaan valeuutisiin, mutta koska kyseinen kollokaatti on lemmatisoitu, se esiintyy aineistossa myös monikon 1. *me*-muodossa. Toisaalta myös monikossa olevalla ME-kollokaatilla on mahdollista ilmaista yhteistä kollektiivia ja heidän suhtautumistaan johonkin. Tämä ilmenee esimerkiksi 20, jossa kirjoittaja viittaa *meillä* Suomi24-keskustelufoorumin käyttäjäkuntaan ja heidän kriittisyyteensä valeuutisia kohtaan. Kollokaattia KUKA käytetään kysymyslauseissa, joissa kirjoittaja ilmaisee

epätietoisuutensa jonkun osallisuudesta johonkin tiettyyn toimintaan (esimerkki 21). Jonkun toisen henkilön tai kirjoittajan itsensä suhtautumista vahvistavat kollokaatit ITSE ja OMA. Refleksiivipronomini *itse* on merkitykseltään kontrastoiva, jolloin se täydentää jonkin lauseenjäsenen tulkintaa kontrastoimalla sen muihin vaihtoehtoihin (VISK § 768). Tämä ilmenee esimerkissä 22, jossa kollokaatti ITSE toimii subjektina. Tällaisissa tapauksissa *itse* esiintyy ilman possessiivisuffiksia perusmuodossa (VISK § 768).

20. Voe kristus miten ääliö tämän ylläpito on ei **meitä** kuseteta *valeuutisilla*.
21. **Kuka** oikeasti uskoo iltapaskan *valeuutisia*?
22. Varmaan ymmärsivät **itsekin** että ihan kaikki *valeuutiset* ei mene läpi edes vasemmistolle.

Kollokaatilla ALOITTAJA viitataan aineistossa sekä Suomi24-keskustelufoorumien viestiketjun aloittajaan että valeuutisia aloittavaan henkilöön. Kummassakin tapauksessa toistuu kuitenkin kirjoittajan näkemys siitä, että ALOITTAJA on jollain tapaa osasyylinen valeuutisten leviämiseen. Kollokaateilla KANSA ja SUOMALAINEN viitataan suureen joukkoon ihmisiä. Ne esiintyvät muun muassa tilanteissa, joissa ilmaistaan, minkälaisia vaikutuksia valeuutisilla on ihmisiin laajalla mittapuulla.

TAULUKKO 8 *Leviäminen*-diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
LEVITELLÄ	3	3.86832	110
LEVITTÄÄ	9	3.76982	939
JULKAISTA	18	3.59123	209
LEVITÄ	20	3.57957	89
SYÖTTÄÄ	26	3.54019	54
JAKAA	42	3.34105	71
LAITTA	66	3.15629	57
LÖYTYÄ	68	3.15066	56
MENNÄ	69	3.13977	88
TULLA	81	3.09028	182
MAAILMA	120	2.90499	82

Leviäminen-diskurssiprosodia (taulukko 8) koostuu lähes kokonaan verbeistä, joilla kuvataan valeuutisten leviämistä. Poikkeuksena tähän tekee kollokaatti MAAILMA, joka on diskurssiprosodian ainoa substantiivi. Kyseisen kollokaatin olen jaotellut osaksi *leviäminen*-diskurssiprosodiaa, koska sillä viitataan ilmiöön, jossa valeuutiset leviävät ympäri maailmaa (esimerkki 23). MAAILMA lisäksi esiintyy aineistossa usein muiden diskurssiprosodian kollokaattien kanssa. LEVITELLÄ, LEVITTÄÄ ja LEVITÄ pohjautuvat kaikki samasta verbistä ja aineistossa niitä

käytetäänkin samanlaisissa konteksteissa. Esimerkiksi LEVITELLÄ on frekventatiivijohdos verbistä *levittää*.

23. Oletteko muuten lukeneet oikeita uutisia; Venäjällä, Pietarissa on jopa iso firma vain provojen ja *valeutisten* levitykseen **maailmalle**.
24. Sinä näytät olevan nettitrolli, joka **jakaa** epätieteellisiä *valeutisia*.
25. Kotimaisista parhaat *valeutiset* **löytyvät** hesarin, iltapaskojen ja ylen sivuilta.

Epäsuorasti leviämiseen viittaavia kollokaatteja ovat JULKAISTA, SYÖTTÄÄ, LÖYTYÄ ja JAKAA. Kyseiset kollokaatit esiintyvät tilanteissa, joissa kuvataan valeutisten leviämisen prosessia (esimerkki 24). Muita kuin leviämiseen viittaavia verbikollokaatteja ovat LAITTA, MENNÄ ja TULLA. Kollokaatti LAITTA viittaa leviämiskontekstissa erityisesti valeutisten laittamiselle jollekin tietylle median alustalle. LAITTA esiintyy myös muun muassa verbiketjussa *laittaa liikkeelle*, joka kuvastaa valeutisten alullepanemista ja eteenpäin menemistä. Yleisimmät esiintymiskontekstit kollokaatille MENNÄ ovat ilmaisuissa *mennä läpi* ja *mennä lankaan*. Nämä viittaavat tilanteisiin, joissa ilmaistaan, miten joku on uskonut valeutisen sisällön todeksi. Kollokaatti LÖYTYÄ viittaa tilanteisiin, joissa kirjoittaja esimerkiksi tuo esille media-alustan, jossa valeutisia on mahdollista löytää tai on löytynyt (esimerkki 25). Verbi *löytyä* on tavalliselta merkitykseltään rajaava verbi, sillä se ilmaisee päätepisteeseen johtavaa muutosta, jolloin tilanne ei enää jatku (VISK § 1511). Esimerkissä 25 kirjoittaja kuitenkin implikoi, että valeutisia löytyisi toistuvasti kyseisiltä journalismin tuottajien sivuilta, sillä *löytyä*-verbi on preesensissä menneen muodon sijaan. Aineistossa kuitenkin LÖYTYÄ esiintyy myös rajaavassa merkityksessä.

TAULUKKO 9 *Synty*-diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
TEHTAILLA	7	3.80273	55
SUOLTAA	11	3.67242	67
KEKSIÄ	39	3.38647	98
TEHDÄ	51	3.23618	222
ALKAA	80	3.10294	76

Synty-diskurssiprosodian kollokaatit (taulukko 9) esiintyvät samankaltaisissa konteksteissa edellä läpikäydyn *leviäminen*-diskurssiprosodian kanssa. Ero näiden kahden diskurssiprosodian välillä on se, että *leviämisessä* valeutiset ovat aktiivisesti leviämässä tai jo levinneet, mutta *synty* taas kuvastaa sitä, miten valeutiset saavat alkunsa ja miten niitä tehdään. Valeutisten tekemistä ilmaisevat kollokaatit ovat TEHTAILLA, SUOLTAA, KEKSIÄ ja TEHDÄ. Kyseiset kollokaatit kuvaavat valeutisten syntyprosessia, minkä jälkeen ne leviävät eteenpäin. Tällaista prosessia kuvataan

esimerkissä 26, jossa venäläiset nähdään valeuutisten tuottajina ja trollit levittäjinä. TEHTAILLA on verbinä frekventatiivinen verbijohdos, joka tavallisesti kuvaa toistuvaa tapahtumaa. Tämän vuoksi myös esimerkissä 26 valeuutisten syntyprosessin voidaan katsoa olevan jatkuva ilmiö.

26. Kas, venäläiset **tehtailevat** edelleen *valeuutisia*, joita trollit sitten jakavat.

Kollokaatti ALKAA esiintyy aineistossa verbiketjussa, jossa ALKAA on A-infinitiiviverbille tyypillisesti perusmuodossa. Kyseiselle kollokaatille tyypillisiä verbiketjuja ovat aineistoissa muun muassa *alkaa levittää* ja *alkaa julkaista*. Molemmat verbiketjut viittaavat valeuutisten levitysprosessin alkamiseen, minkä vuoksi olen jaotellut kollokaatin ALKAA osaksi *synty*-diskurssiprosodiaa.

TAULUKKO 10 *Kausaalisuus*-diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
NÄIN	21	3.57056	77
MIKÄ	48	3.25249	419
MUUTEN	79	3.10476	55
KOSKA	96	3.04583	115
SAADA	99	3.02680	207
NIIN	107	2.97033	232
JOS	117	2.91933	161
KUN	132	2.81355	290

Kausaalisuus-diskurssiprosodian kollokaatit (taulukko 10) toimivat toiminnan seurausten tai syy-seuraussuhteiden kuvaamisen yhteydessä. Semanttisena ominaisuutena kausatiivisuus ilmaistaa johdoksen tai muun kausatiivista tilannetta kuvaavan verbin avulla (VISK § 463). Proadverbikollokaatit NÄIN ja NIIN kuvaavat ensisijaisesti asiantilaa ja tapaa, mutta ne voivat esiintyä myös määritteellisenä (VISK § 668). Aineistossa asiantilan kuvaaminen ja kausaalisuus ilmenee muun muassa esimerkin 27 mukaisesti, missä kirjoittaja ilmaisee näkemystään siitä, mihin valeuutissivustojen lukeminen voi johtaa. Kyseisessä esimerkissä NÄIN toimii lisäksi verbin *käydä* määritteenä. Tämän lisäksi NIIN esiintyy aineistossa myös konsekutiivisena konstruktiona *että*-konjunktion kanssa. (esimerkki 28). Konsekutiiviseen konstruktion kuuluu intensifioiva astemääräite ja adjektiivi, adverbi tai prepositio (VISK § 1160). Esimerkissä 28 intensifioivana astemääräitteenä on *niin* ja *että*-lause.

27. **Näin** käy, kun notkuu *valeuutisten* sivuilla todistelemassa itselleen omaa valmiiksi vainoharhaista maailmankuvaansa ja vahvistamassa pelkojaan.

28. Suomalaiset levittelevät nykyään itse **niin** ahkerasti *valeuutisia*, että trollit voivat hyvin eläköityä.

Kollokaatti SAADA ilmenee aineistossa muun muassa yhdysverbinä adverbien *aikaan* ja *aikaiseksi* kanssa. Kollokaattia SAADA käytetään lisäksi aineistossa yhdessä substantiivin *seuraus* kanssa, mikä itsessään viittaa siihen, että virkkeessä kirjoittaja puhu syy-seuraussuhteista. MIKÄ on relatiivipronominikollokaatti, joka on tavallisesti interrogatiivinen tarkenne. Kausaalisuutta MIKÄ kuitenkin kuvaa aineistoissa ilmauksissa, joissa koko lause toimii sen tulkintana.

Kausaliteettia KUN kuvaa toimiessaan adverbialikonjunktiona tai selittävänä lausumapartikkelina. Adverbialikonjunktiona se osoittaa hallitsevan tai aloittamansa lauseen välistä suhdetta, mikä voi olla niin kausaalista, kontrastiivista tai temporaalista (VISK § 806). Ilmauksen kausaalisuus ilmenee erityisesti silloin, jos *kun*-sanana edellä on lauseke. Fokuspartikkelien esiintyminen *kun*-lauseen edellä (VISK § 1130.) Aineistossa ilmauksen kausaalisuus tulee esille esimerkissä 29, jossa kollokaatti KUN selittää edeltävää lausetta. Kollokaatin KUN tapaan myös KOSKA toimii kausaalisen adverbialikonjunktiona.

29. "Facebook toimi väärin, **kun** ei poistanut *valeuutisia*, jotka aiheuttivat demokraattien ehdokkaan, Hillary Clintonin vaalitappion."
30. Pitää olla tarkka ilmaisuissa, **muuten** levität *valeuutisia*, joita jotkut pöhlöt vielä uskookin.

Konnektiivikollokaatti MUUTEN ilmaisee kausaliteettia disjunktiiivisilla ilmauksilla. Esimerkissä 30 päälause ilmaisee vaadittua asiantilaa, ja kollokaatilla MUUTEN alkavassa jälkilauseessa ilmenee seuraus, jos asiantila ei toteudu. Vastaavaa ehtoa ja seurausta ilmaisee myös kollokaatti JOS, jonka yhteydessä olevan predikaatin modus on joko indikatiivi tai konditionaali. Moduksen ollessa indikatiivi, ehto tai seuraus esitetään mahdollisesti toteutuvina asiantiloina, kun taas konditionaali ilmaisee avoimempaa asiantilan toteutumista (VISK § 1135).

TAULUKKO 11 *Funktio*-diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
VÄÄRISTELY	8	3.78531	64
PROPAGANDA	27	3.51323	170
YRITTÄÄ	40	3.35650	122
MUKAAN	49	3.24575	108
VASTAAN	72	3.13637	67
VAIKUTTAA	74	3.12908	59
HALUTA	126	2.85426	57

Funktio-diskurssiprosodian kollokaatit (taulukko 11) kuvaavat asioita ja tapoja, joihin valeuutisilla pyritään. Kollokaatit VÄÄRISTELY ja PROPAGANDA kertovat jo

itsessään valeuutisten funktion. Diskurssiprosodian verbikollokaatit YRITTÄÄ, VAIKUTTAA ja HALUTA taas kuvailevat tekemisen tapoja, joilla valeuutisilla pyritään. YRITTÄÄ esiintyy aineistossa erilaisissa verbiketjuissa. Merkitykseltään YRITTÄÄ on modaalinen, sillä sen avulla ilmaistaan asiantilan toteutumismahdollisuuden tilaa. Esimerkissä 31 YRITTÄÄ esiintyy verbien *saada* ja *kurjistumaan* kanssa, jolloin jää epävarmaksi *kurjistumisen* toteutuminen. Myös kollokaatti HALUTA esiintyy verbiketjuissa, joiden avulla ilmaistaan, mihin valeuutisillaan halutaan pyrkiä.

31. Koko juttu on selvästi *valeuutista*, jolla **yritetään** saada kantasuomalasten elämä kurjistumaan.
32. Venäjän valtiontelevisio ja muut Kremlin ohjauksessa toimivat tiedotusvälineet ovat viime päivinä levittäneet yhä aktiivisemmin *valeuutisia*, joiden **mukaan** koronavirus on tosiasia USA:n kehittämä bioase.
33. Aktivistit ja tutkivat toimittajat uuden digitaalisen rautaesiripun molemmilta puolilta taistelevat trollitehtaita **vastaan** ja paljastavat *valeuutisia* – monet henkensä kaupalla.

Kollokaatti MUKAAN toimii sekä adpositiona että adverbina. Esimerkki 32 on postpositioliaseke, jossa kollokaatti mukaan esiintyy ilmaisussa *jonkun mukaan*. Kollokaatti VASTAAN ilmenee aineistossa kontekstissa, jossa jotakin tapahtuu tai tehdään jotakuta vastaan, eli monesti on kyse tietynlaisesta vastakkainasettelusta (esimerkki 33).

TAULUKKO 12 *Kommunikointi ja viestintä* -diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
LUKEA	37	3.40075	148
KIRJOITTA	43	3.31159	120
ESITTÄÄ	44	3.29821	56
PUHUA	45	3.29459	55
VÄITTÄÄ	46	3.28767	130
KERTO	63	3.16584	191
SANO	105	2.97773	89

Kommunikointi ja viestintä -diskurssiprosodian kollokaatit (taulukko 12) koostuvat kommunikaatioverbeistä, joista lähes kaikki on merkitykseltään neutraaleja. Kommunikaatioverbien täydennykset pohjautuvat kuitenkin erilaisiin kommunikatiivisiin tilanteisiin (VISK § 483). Diskurssiprosodian kollokaateista ainoastaan VÄITTÄÄ on asenteellinen, ja sen yhteydessä usein implikoidaankin esitetyn väitteen olevan kirjoittajan tai puhujan totuus. *Väittää*-verbi esiintyykin usein referointimuotissa, jossa on kyse erilaisista ihmisen toimintaa kuvaavista verbeistä, jotka eivät saa kommunikaatiotilanteeseen kuuluvia täydennyksiä (VISK § 483).

TAULUKKO 13 *Toimijuus*-diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
PERSU	31	3.44994	223
VENÄLÄINEN	36	3.40075	62
TRUMP	75	3.12299	132
VENÄJÄ	76	3.12287	280
HALLITUS	114	2.92826	50
SUOMI	115	2.92620	233

Toimijuus-diskurssiprosodian kollokaatit (taulukko 13) kuvaavat aktiivisia toimijoita valeutisilmiössä. Kollokaatit edustavatkin erityisesti poliittisia tahoja, joilla on jonkinlainen osuus valeutisiin liittyen, esimerkiksi niiden leviämiseen. VENÄLÄINEN, VENÄJÄ ja SUOMI ovat kansallisia tahoja, jotka esiintyvät samankaltaisissa konteksteissa aineistossa. Erityisesti PERSU, VENÄLÄINEN ja VENÄJÄ nähdään valeutisimyönteisinä osapuolina, kun taas SUOMI enemmänkin neutraalissa merkityksessä. Kollokaatti HALLITUS viittaa Suomen hallitukseen, joka nähdään aineistoissa erityisesti osasyllisenä valeutisilmiöön Suomessa.

Valeutisten 145 merkitsevimmästä kollokaatista kymmenen on sellaisia, jotka eivät sopineet mihinkään edellä mainittuun diskurssiprosodiaan, joten olen luokitellut ne diskurssiprosodiaan *muut* (taulukko 14). *Muut*-diskurssiprosodia sisältää muun muassa demonstratiivipronominit *tämä*, *tuo* ja *se* sekä relatiivipronominin *joka*. Kyseiset pronominit eivät kuitenkaan aineistossa jaa mitään yhteistä kontekstia, vaan niitä käytetään pronominiin tavoin tyypillisesti kaikissa yhteyksissä.

TAULUKKO 14 *Muut*-diskurssiprosodian kollokaatit ja niiden MI-arvot sekä frekvenssit.

Kollokaatti	Sija	MI	Frekvenssi
TÄMÄ	30	3.46946	909
TUO	33	3.43209	363
OLLA	54	3.22338	3829
N	84	3.07813	125
TÄÄLLÄ	90	3.06071	57
EI	93	3.05433	1231
SE	100	3.02663	1234
MITEN	104	2.98716	75
JOKIN	110	2.94321	97
JOKA	119	2.91579	614

4.2 Valeutisia koskevat diskurssit

Edellisessä luvussa tarkasteltujen diskurssiprosodioiden ja kollokaattien perusteella olen löytänyt seuraavat neljä diskurssia valeutisille, mitkä määrittävät sen, miten valeutisista puhutaan Suomi24-keskustelufoorumilla. On lisäksi otettava huomioon, etteivät aineistosta havaitsemani diskurssit esiinny erillään muista diskursseista, vaan ne enemmänkin limittyvät ja ovat yhteydessä toisiinsa. Diskurssit ovat:

1. Valeutiset poliittisena työkaluna
2. Valeutiset osana informaatioodankäyntiä
3. Valeutiset ja mediakriittisyys
4. Valeutisten seuraukset

Esittelen seuraavaksi diskurssit tarkemmin. Analyysissa hyödynnän aineistopohjaisia esimerkkejä, joita analysoin niin kielellisesti kuin ilmiöpohjaisestikin. Diskurssianalyysissa tarkastelen siis aineistoa kokonaisuudessaan, enkä pelkästään kollokaattiperustaisesti niin kuin diskurssiprosodia-analyysissa.

4.2.1 Valeutiset poliittisena työkaluna

Termi *valeutiset* (*fake news*) on alun perin noussut ihmisten tietoisuuteen osana poliittista keskustelua. Tähän on vaikuttanut Donald Trumpin vuonna alkanut Yhdysvaltojen presidenttikausi ja hänen tapansa käyttää kyseistä termiä. Ilmiönä kuitenkin valeutiset osana politiikkaa ei ole uusi ilmiö, sillä disinformaation ja propagandan hyödyntämisellä on pitkät juuret poliittisessa historiassa. Diskurssi *valeutiset poliittisena työkaluna* kuvastaa kuitenkin sitä, miten Suomi24-keskustelufoorumilla puhutaan valeutisilmiöstä politiikan näkökulmassa. Kyseinen diskurssi siis kertoo sen, millä tavoin Suomi24-keskustelufoorumin käyttäjäkunta kokee valeutisten suhteutuvan politiikkaan, erityisesti kun kyse on valeutisten käytöstä nimenomaan poliittisena työkaluna. *Valeutiset poliittisena työkaluna* -diskurssi implikoikin jo itsessään sitä, että politiikkaa kohtaan esiintyy epäluottamusta, kun ajatellaan poliittisten tahojen käyttävän valeutisia työkalunaan.

Kyseinen diskurssi korostaakin muun muassa sitä, millä tavoin valeutisia on mahdollista hyödyntää poliittisena työkaluna. Aineistossa tämä ilmenee muun muassa esimerkkien 1, 2 ja 3 tavoin. Niissä korostuukin erityisesti valeutisten haitallisuus poliittisena työkaluna.

1. Venäjä tuottaa koronaan liittyviä valeutisia minkä avulla se yrittää heikentää länsimaiden yhteiskuntajärjestelmiä entisestään nyt kun ne ovat ongelmassa.

2. Onko Suomi24:lle oikeasti tärkeämpää se, että saatte mainostuloja kuin se, että palstaa ei käytetä poliittiseen mielipiteenmuokkaukseen valeutisten avulla?
3. Kysymyshän on vihervasemmiston äänenkalastelusta, jossa valeutisten avulla yritetään kalastella ilmastonmuutoksesta ahdistuneiden, aivopestyjen ääniä.

Esimerkeissä 1–3 valeutisten osallisuutta poliittisena työkaluna ilmaistaan adposition *avulla* kanssa. Adpositiona sitä käytetäänkin välineen ja tavan ilmauksissa (VISK § 689). Kyseisissä esimerkeissä lisäksi tulee ilmi, millä kaikilla eri poliittisilla tasoilla valeutisia on mahdollista käyttää työkaluna. Esimerkissä 1 kirjoittaja ottaa esille, millä tavoin Venäjä pyrkii parantamaan ulkopoliittista asemaansa valeutisten avulla. Verbi *yrittää* on modaalinen, ja sillä ilmaistaan asennetta tai suhdetta mahdolliseen toimintaan (VISK § 469). Esimerkissä verbiketjulla *yrittää heikentää* ilmaistaan siis Venäjän toimintaa, jonka lopputulema on epävarma. Esimerkissä 3 taas on kyse poliittisesta vaikuttamisesta suomalaisen politiikan saralla, sillä termillä *vihervasemmisto* viitataan tavallisesti suomalaisten puolueiden, Vihreät ja Vasemmistoliitto, kannattajiin. Myös esimerkissä 3 toiminnan epävarmuutta ilmaistaan *yrittää*-verbillä verbiketjussa *yrittää kalastella*.

Valeutiset poliittisena työkaluna -diskurssissa ilmenee muun muassa vastakkainasettelua eri poliittisten tahojen välillä, tavallisesti oikeisto-vasemmisto-akselin välillä (esimerkit 4, 5 ja 6). Aineistossa tämä ilmenee etenkin termien *persu* ja *vassari* laajalla käytöllä. Erityisesti termiin *vassari* liittyy paljon negatiivisia konnotaatioita, minkä vuoksi kyseisen termin käyttö itsessään kertoo kirjoittajan asenteista. Myös Suomen hallituksen rooli on huomattava tässä diskursiivisessa keskustelussa. Näkökulma tällaisissa keskusteluissa rajautuu tavallisesti suomalaiseen politiikkaan. Aineistossa ilmeneekin erilaisia Suomi24-keskustelufoorumien käyttäjäkunnan näkemyksiä siitä, kumpi poliittinen osapuoli heidän mielestään käyttää valeutisia poliittisena työkalunaan.

4. Suomen vasemmistolehdistö sylkee Usan vasemmistoliberaalien propagandaa Suomen kansalle, joka on näiden valeutisten varassa.
5. Persujen kannattajista ainakin näillä S-24 sivuilla löytyy porukkaa joka suoltaa täyttä roskaa jota voi valeutisiksi sanoa.
6. Ookko pannu merkille, että se on aina vihervasemmisto, joka persujen mielestä maalittaa, kertoo valeutisia, lietsoo vihapuhetta jne..

Erityisesti esimerkeissä 5 ja 6 ilmenee asenteellisia verbivalintoja, jotka ilmaisevat kirjoittajan suhtautumista vastapuolta kohtaan. Esimerkissä 5 käytetään myös kollokaattina toimivaa verbiä *suoltaa*. Sen kuvainnollinen merkitys viittaakin tavallisesti *valheiden suoltamiseen* (KS s.v. *suoltaa*), mikä ilmenee myös esimerkissä. Esimerkissä 6 taas kirjoittaja käyttää verbejä *maalittaa* ja *lietsoo*. Verbillä *maalittaa* viitataan sen kuvainnollisessa merkityksessä jonkun asettamiseen maalitauluksi

vahingoittamistarkoituksessa (KS s.v. *maalittaa*). Esimerkissä 6 siis kirjoittajan ilmaisee *viheroasemiston* syyttävän *persuja* jonkun toisen osapuolen maalittamisesta. Verbi *lietsoa* taas tarkoittaa muun muassa sitä, että yritetään levittää, luoda tai saada aikaiseksi jotakin, tavallisesti jotakin negatiivista (KS s.v. *lietsoa*).

Tässä diskurssissa näkyy huomattavasti myös ulkopoliittinen näkökulma, jossa korostuu Venäjän ja Yhdysvaltojen rooli valeutisilmiössä, mikä näkyy myös diskurssiprosodiassa *toimijuus*. Sekä *toimijuus*-diskurssiprosodiassa että *valeuutiset poliittisena työkaluna* -diskurssissa Venäjä ja venäläiset näyttäytyvät yhtenä isoimpana valeutisten levittäjänä ja niiden hyödyntäjinä politiikassa. Aineistossa tämä näyttäytyy muun muassa esimerkkien 7 ja 8 mukaisesti.

7. Venäjä on umpimädän mafiahaliinon hallinnoima maa, jossa kansaa kusetetaan valeuutisilla, väärennetyillä vaaleilla ja kupataan surutta heidän kansallisuusvarallisuuttaan Putinin ja muiden mafiosoiden järjettömään ökyilyelämään.
8. Kun levitätte valeuutisia niin tiedätte itsekkin auttavanne Venäjää sen tavoitteiden saavuttamisessa.

Esimerkissä 7 ilmenee vahvasti sanavalintojen kautta kirjoittajan asenteet ja kritiikki Venäjän toimia kohtaan. Kirjoittajan mielestä Venäjän hallinto on *umpimätä* ja se yrittää *kusettaa* kansaa. Esimerkissä 8 kirjoittaja viittaa *tavoitteiden saavuttamisella* todennäköisesti esimerkiksi 1 ilmenevään ajatukseen siitä, että Venäjä pyrkii valeutisten avulla vaikuttamaan länsimaissa. Kyseisessä esimerkissä *itse*-sanalla pyritään kontrastoimaan sekä valeutisten levittäjät että Venäjä ja sen tavoitteet. Venäjän rooli valeutisilmiössä näyttäytyykin aineistossa hyvin eri tavoin mitä muiden maiden roolit. Vaikka esimerkiksi Donald Trump nähdään pejoratiivisessa merkityksessä, Yhdysvaltoja maana ei nähdä samalla tavalla kuin Trumpin aktiivisena toimijana valeutisilmiön edistämisessä. Erityisesti Suomen ja EU-maiden ajatellaan

Tässä diskurssissa lisäksi ilmenee tapoja, joilla muun muassa poliittiset tahot yrittävät toimia valeutisten leviämistä vastaan (esimerkit 9 ja 10). Myös näissä tapauksissa Venäjän ja venäläisten *trolliarmeijoiden* ajatellaan usein olevan syyllisiä valeutisten leviämisessä.

9. Euroopan komissio pelkäsi valtansa säilyvyyttä niin kovasti, että asetti 13.11.2018 "valeuutisia" ja "disinformaatiota" vastaan korkean tason asiantuntijaryhmän.
10. Mitä tulee tiedustelupalvelujen toimintaan Venäjän valeutisten torjumiseksi, Viidennellä huipputasolla EU-valtio on silloin, kun tiedustelupalvelu kattavasti ymmärtää Venäjän valtavan uhkan ja toimii järjestelmällisesti Venäjän syöttämää disinformaatiota vastaan.

Esimerkissä 9 kirjoittaja kuvailee Euroopan komission valeuutisista johtuvaa huolta valtansa säilymisestä ja siitä johtuvia toimenpiteitä. Huolen vakavuustasoa korostaa *niin*-sana. Konsekutiivisessa konstruktiossa *niin* toimii intensifioivana astemäärittteenä (VISK § 1160). Esimerkissä 9 alisteinen *että*-lause siis määrittää sanaa *niin* ja ilmaisee tilanteen vakavuuden. Esimerkki 10 alkaa retorisella kysymyksellä "Mitä tulee tiedustelupalvelujen toimintaan --", joka toimii virkkeessä enemmänkin arviona kuin vastausta odottavana ilmauksena. Kyseisessä esimerkissä ilmenee kirjoittajan näkemys siitä, että EU-valtioiden tulisi ottaa Venäjän "syöttämä" disinformaatio vakavasti.

4.2.2 Valeuutiset osana informaationsodankäyntiä

Informaationsodankäynnillä tarkoitetaan informaatiotarjontaa, jolla pyritään edistämään omia tavoitteita ja vahingoittamaan vastapuolta (KS s.v. *informaationsota*). Diskurssin *valeuutiset poliittisena työkaluna* analyysin yhteydessä on huomattavissa poliittisten tahojen rooli informaationsodankäynnissä, mutta ilmiönä informaationsodankäynti ulottuu laajemmalle kuin pelkästään poliittiseen maailmaan. Tässä diskurssissa kiteytyykin ajatus siitä, että informaationsodankäynti nähdään yhtenä tapana, jolla valeuutiset leviää. Valeuutisten rooli informaationsodankäynnissä kertoo myös valeuutisten luonteesta aiheuttaa vahinkoa vastapuolelle.

Valeuutiset osana informaationsodankäyntiä -diskurssissa keskustellaan muun muassa viittaamalla suoraan informaationsodankäyntiin (esimerkit 11 ja 12). Muita aineistossa esiinnousseita termejä ilmiölle ovat esimerkiksi *kybersodankäynti* ja *informaatiohyökkäys*. Aineistosta ilmenee lisäksi termit *hybridivaikuttaminen* ja *hybridisota*. Hybridisodalla tarkoitetaan aseellisen sodankäynnin ja erilaisten aseettomien vaikutuskeinojen yhdistelmää (KS s.v. *hybridisota*). Hybridisota ei siis ilmiönä suoraan viittaa valeuutisiin tai informaationsodankäyntiin, mutta aineistosta ilmenee käsityksiä siitä, että valeuutiset ja informaationsodankäynti nähdään yhdenlaisena aseettoman vaikutuskeinon työkaluina hybridisodassa.

11. Informaationsota on pro-venäläispropagandaa, jolla yritetään vakuuttaa heikkolahjaisimpia trollitehtaiden valeuutisten valheiden olevan totta.
12. Valeuutisten, trollien ja sosiaalisen median ristiaalloilla on syytä kysyä, mikä on amerikkalaisten perimmäinen tavoite? Informaationsota kenties Venäjän kanssa?

Esimerkissä 11 näkyy Suomi24-keskustelufoorumin valeuutiskeskustelussa toistuva teema venäläisten propagandasta ja niin sanotuista trollitehtaista. Se myös toistaa ajatusta siitä, että Venäjä nähdään syyllisenä valeuutisten leviämiseen. Informaationsodankäynnin myönteistä suhdetta "pro-venäläispropagandaan" ilmaisee prefiksi *pro-*. *Pro-* on vierasperäinen prefiksi, jonka merkitys ilmaisee asennetta (VISK § 172). Propagandan onnistumisen epävarmuutta kuvaa A-

infinitiivilausekkeessa oleva verbiketju *yrittää vakuuttaa*. Esimerkki 12 koostuu kysyvistä virkkeistä, joissa kirjoittaja pohtii amerikkalaisten roolia valeutisilmiössä. Esimerkin jälkimmäinen virke on verbitön, ja siinä kirjoittaja pohtii vaihtoehtoa amerikkalaisten tavoitteeksi pohtivalla tavalla. Verbittömiksi vakiintuneet ilmaukset ovatkin merkitykseltään usein esimerkiksi kommentoivia (VISK § 881). ”Ristiaalloiksi” kirjoittaja kuvailee valeutisten, trollien ja sosiaalisen median yhteisvaikutusta. Ristiaallot tarkoittavat kuvainnolliselta merkitykseltään esimerkiksi ajatusten ja tunteiden ristiriitaista vaihtelua (KS s.v. *ristiaallokko*). Kyseisen asian tärkeyttä ilmaistaan esimerkissä nesessiivisellä predikaatilla *on syytä*.

Edellä mainittujen vaihtoehtoisten termien lisäksi aineistossa toistuu myös useasti termi *informaatiovaikuttaminen* (esimerkit 13 ja 14), jolla myös viitataan informaatiiosodankäyntiin. Esimerkissä 13 valeutiset nähdään yhtenä informaatiovaikuttamisen työkaluna. Ilmaisua *sitä informaatiovaikuttamista* toimii virkkeessä tarkentimena. Tämänkaltainen rakenne, jossa viitataan kahdesti samaan tarkoitteeseen, on lohkeama, jota voidaan pitää konstruktioksi vakiintuneena ja kieliopillistuneena lisäyksenä (VISK § 1064). Esimerkissä 14 kirjoittaja ilmaisee, että hänen mielestään valeutisten levittäjinä toimivat unkarilaiset. Vaikka kyseisessä esimerkissä Venäjää ei nähdä tällä kertaa aktiivisena toimijana, viitataan propagandan kuitenkin olevan ”Venäjä-mielistä”, eli Venäjää jollain tapaa hyödyttävää. Valeutisten ominaisuuksia kuvaillen kirjoittaja käyttää sanojen *EU* ja *Venäjä* yhteydessä *-inen*-johtimisia suhteutusadjektiiveja *vastainen* ja *myönteinen*.

13. Kyse on malliesimerkistä siitä millaisia valeutiset ovat ja miten niillä pyritään tekemään sitä informaatiovaikuttamista, josta valtamedia on itse huutanut jo muutaman vuoden ajan.
14. Unkarilaiset ovat paljon tekemisissä "kantasuomalaisten" kanssa, ja heillä on ilmeinen riski informaatiovaikuttamiseen levittämällä keskuudessamme eu-vastaista ja Venäjä-mielistä propagandaa ja valeutisia.

Aineistosta ilmenee lisäksi esimerkkejä tavoista, joita käytetään informaatiiosodan vastaisessa toiminnassa (esimerkki 15). Esimerkissä 15 kirjoittaja kertoo Facebookin perustajan Zuckenbergin aloittaneen informaatiiosodankäynnin vastaiset toimet. Virkkeessä ilmaistaan kausaalisuutta, kun Zuckenberg ensiksi *pyörtää* eli peruuttaa aikaisemman kantansa, minkä jälkeen virkkeen lopussa oleva postpositio *vastaan* ilmaisee subjektin asenteenmuutoksen. Suuri osa muista aineiston esimerkeistä, jotka liittyvät informaatiiosodan vastaiseen toimintaan, on erilaisia uutisotsikoita ja sitaatteja uutisista.

15. Hieman myöhemmin Zuckerberg pyörsikin aiemman kantansa ja kertoi Facebookin aloittavan taistelun valeutisia vastaan.

Informaatiosodankäynnin vakavuutta ilmentää aineistossa erilaiset huolet, jotka nousevat esille teksteistä (esimerkit 16 ja 17). Esimerkissä 16 otetaan esille informaatiiosodankäynti tutkimusnäkökulmasta. Kirjoittajan mukaan informaatiiosodankäynti koskettaa myös tieteellisen tutkimuksen maailmaa, sillä osa tutkimusraporteista on väärennettyä, eikä täten niihin voi luottaa. Esimerkki heijastaakin uhkakuvaa ihmisten luottamuksen vähenemisestä tutkimuksia ja tutkijoita kohtaan, minkä valeuutisten ja disinformaation leviäminen saa aikaiseksi. Esimerkissä 17 kirjoittaja ottaa esille ihmisten oman vastuun tunnistaa valeuutisia, mutta ei pidä sitä ratkaisuna informaatiiosodalle, mitä implikoi sitä seuraava kysymyslause.

16. Valitettavasti GMO-vastainen informaatio on suurelta osin valeuutisia ja väärennettyjä tutkimusraportteja, tämä on suuri uhka tieteelliseltä tutkimukselle.
17. Sivistys suojaa valeuutisilta Miten informaatiohyökkäyksiä sitten voisi oikein torjua?

Valeuutiset osana informaatiiosodankäyntiä -diskurssissa esiintyy lisäksi keskustelua informaatiiosodankäyntiin liittyen, vaikka siihen ei suoraan tekstissä viitattaisikaan (esimerkit 18 ja 19). Tämä ilmenee muun muassa esimerkissä 18 tavalla, jossa kirjoittaja viittaa "suvaitsevaistoon", jonka tarkoituksena on kapinoida Trumpia vastaan. Informaatiiosodankäynti ilmenee tästä siten, että "suvaitsevaiston" nähdään valeuutisten avulla hyödyntävän itseään ja mahdollisesti vahingoittavan kyseisillä valeuutisilla vastapuolta, joka esimerkissä on Trump. Trump-vastaisuus ilmaistaan esimerkissä postpositiolla *vastaan* ja verbillä *lietsoa*. "Suvaitsevaiston" asennetta kirjoittaja ilmaisee esimerkiksi verbillä *heikumoida*. Verbi *heikumoida* viittaa intohimoiseen nautiskeluun (KS s.v. *heikumoida*), minkä vuoksi se onkin epätavallinen verbivalinta esimerkin kontekstissa. Kirjoittaja lisäksi korostaa "kapinan lietsontaa" intensiteettipartikkelilla *oikein*. Intensiteettipartikkelin *oikein* tapaisten intensiteetti-ilmausten tarkoituksena onkin vahvistaa sanan merkitystä, jonka yhteydessä ne esiintyvät (VISK § 853).

18. Suomessa suvaitsevaisto oikein lietsoo kapinaa Trumpia vastaan ja heumoi erilaisilla valeuutisilla satunnaisista mielipidemittauksista.
19. Aloitus on törkeä valeutinen, jonka tarkoitus on viime hetkellä, ja ennen kuin se ehditään kumota, vaikuttaa vaalitulokseen SDP:n eduksi!

Esimerkissä 19 kirjoittaja kertoo valeuutisesta, jonka tarkoituksella on vaikuttaa vaalitulokseen. Aloituksella kirjoittaja viittaa Suomi24-keskustelufoorumien keskustelunaloitukseen. Esimerkki kuvailee informaatiiosodankäynnin tapaa käyttää muun muassa valeuutisia, millä hyödytään itse jollain tavalla.

4.2.3 Valeuutiset ja mediakriittisyys

Valeuutisilmiössä korostuu medialukutaidot ja kriittisyys mediassa luettuja tekstejä kohtaan. Mediakriittisyyttä voidaankin pitää yhtenä tärkeimpänä työkaluna niin sanotussa valeuutisten vastaisessa sodassa. Medialukutaitoa pidetään nykypäivänä tärkeänä taitona myös valeuutisilmiön ulkopuolella, mistä kertoo esimerkiksi erilaiset internettiin julkaisut materiaalit. Muun muassa Mediakasvatus-nimiseltä verkkosivulta on löydettävissä ohjeet valeuutisten tunnistamiseen.

Mediakriittisyys-keskustelussa ilmeni huomattavasti eroavaisuuksia esimerkiksi siitä, mitkä uutismediat koettiin luotettaviksi ja mitkä taas ei. Tämä kertookin siitä, että pelkästään mediakriittisyyden ja medialukutaidon tärkeyden ymmärtäminen ei vielä välttämättä takaa, että henkilöllä on oikeasti esimerkiksi hyvät medialukutaidot. Tutkielmassani ei kuitenkaan ole tarkoituksena tutkia, mitkä Suomi24-keskustelufoorumien käyttäjien kirjoituksista ja mielipiteistä perustuvat faktapohjaiseen tietoon ja mitkä ei, vaan pelkästään tuoda ilmi keskustelusta ilmenevät diskurssit ja erilaiset kielelliset keinot.

Suomi24-keskustelufoorumille tyypillisesti keskustelu aineiston perusteella on verrattain polarisoitunutta myös valeuutisista keskustellessa. Käyttäjien polarisoituneet käsitykset siitä, minkä sisällön tai median kukin käsittää disinformaatioksi tulevat esille esimerkeissä 20 ja 21. Kyseisissä esimerkeissä näkyy myös *valeuutiset poliittisena työkaluna* -diskurssissa esiin tullut oikeisto-vasemmisto-akselin väliset erimielisyydet, mutta lisäksi luottamus eri journalistisen sisällön tuottajia kohtaan.

20. MV-sivusto voisi aiheuttaa yhtä paljon ärtymystä kuin YLE, jos se alkaisi julkaista yhtä paljon valeuutisia ja pistäisi voudin keräämään väkipakolla kansalta rahoitusta.
21. persut kyttää valeuutisia ja jakaa perättömiä väittämiä, heidän kaikki faktat on satua joilla omaa laumaa johdetaan harhassa.

Esimerkissä 20 kirjoittaja vertailee sekä MV-lehteä että Yleä tuoden ilmi, että Ylellä on isompi rooli valeuutisten levittäjänä. Esimerkissä lisäksi viitataan Yle-veroon ilmaisulla "kerätä väkipakolla kansalta rahoitusta". Kuten diskurssiprosodian *media* analyysissa ilmenee, yleisen käsityksen mukaan MV-lehteä pidetään valeuutisia sisältävänä sivustona. Kirjoittajan näkemykset siis eroavat tästä, sillä hän ilmaisee luotettavana mediana pidetyn Ylen levittävän enemmän valeuutisia. Esimerkissä 21 kirjoittaja ilmaisee voimakkaasti mielipiteensä *persujen* eli perussuomalaisten ja niiden kannattajien jakavan valeuutisia, joilla he "johtavat harhaan" muita yhteisön henkilöitä. Kyseisestä esimerkistä ei kuitenkaan tule ilmi kirjoittajan näkemystä siitä, olettaako hän perussuomalaisten uskovan itse jakamiaan valeuutisia faktapohjaiseksi tiedoksi.

Valeuutiset ja mediakriittisyys -diskurssissa nousee esille muun muassa Suomi24-keskustelufoorumien käyttäjien ymmärrys siitä, että valeuutisia on nykyään paljon, mikä antaa pohjan mediakriittisyyden tärkeydelle valeuutisilmiössä. Esimerkissä 22 kirjoittaja toteaa valeuutisia olevan paljon liikkeellä. Tähän kirjoittaja hakee varmuutta sanomaansa *-han*-liitepartikkelilla ilmaisussa *nykyäänhän*. Kyseinen liitepartikkeli toimii sävyartikkelina, ja vaikka sävyartikkelit ovat kiinnittyneenä vain yhteen sanaan, ne kuitenkin määrittävät koko lausumaa (VISK § 829). Virkkeessä toinen liitepartikkeli, *-kin*, esiintyy sanassa *muutenkin*. Liitepartikkeli *-kin* kytkee esimerkissä päälauseen sanoman *ja*-rinnastuskonjunktion jälkeiseen lauseeseen. Merkityksen kannalta kirjoittaja varmistaa päälauseen sanomaa ilmaisun *muutenkin* avulla.

22. Nykyäänhän on runsaasti valeuutisia ja muutenkin virheellistä informaatiota liikkeellä.
23. Muista olla kriittinen myös niiden suhteen, sillä nyt on paljon valeuutisia liikkeellä.
24. Kun netissä on liikkeellä niin paljon valeuutisia niin jokaisen pitäisi tarkistaa että tällainen väitetty iso asia pitää oikeasti paikkansa.

Myös esimerkissä 23 kirjoittaja toteaa, että valeuutisia on paljon liikkeellä, mutta ilmaisee myös tärkeyden olla kriittinen jotakin tiettyä asiaa kohtaan. Virkkeen jälkimmäinen lause toimiikin kausaalisuuden ilmaisussa, sillä konjunktio *sillä* selittää päälauseen tapahtumaa ja asiaa. Konjunktio *sillä* esiintyykin tavallisesti syysuhteiden ilmauksissa (VISK § 1129). Esimerkissä 24 ilmaistaan myös sekä valeuutisten paljous että kriittisyyden tärkeys. Esimerkin 23 myös esimerkissä 24 esiintyy kausaalisen syysuhteen ilmaisu. Myös rinnastuskonjunktio *kun* on merkitykseltään kausaalinen, minkä vuoksi sitä on mahdollista käyttää perusteluissa (VISK § 1130, 1128). Kirjoittaja siis käyttää *kun*-rinnastuskonjunktia ilmaisemaan valeuutisten paljouden ja tiedon paikkansapitävyyden suhde.

Tässä diskurssissa korostuu lisäksi huoli siitä, etteivät ihmisten medialukutaidot ja mediakriittisyys ole tarpeeksi hyvällä tasolla tunnistamaan valeuutisia faktapohjaisesta informaatiosta (esimerkit 25 ja 26). Lisäksi huoli omasta kyvystä tunnistaa valeuutiset ilmenee aineistosta (esimerkki 27). Esimerkissä 25 tekee eron valeuutisten ja faktapohjaisen tiedon välille ja toteaa, ettei iso osa ihmisistä kykene tekemään eroa näiden välille. Kirjoittaja käyttää halveksuvia ilmaisuja *huuhaa-valeuutiset* ja *salaliittoteoreetikoiden houreet*, mikä tuo ilmi kirjoittajan asenteen valeuutisilmiötä kohtaan. Ilmaisulla *huuhaa* viitataan asiaan, joka on esimerkiksi epäuskottavaa tai epätieteellistä (KS s.v. *huuhaa*).

25. Ongelma on, että iso osa ihmisistä ei osaa erottaa huuhaa-valeuutisia ja salaliittoteoreetikoiden hourea oikeasta informaatiosta.

26. Tein Facebookissa havainnon: suurin osa suomalaisista ei erota valeuutista oikeasta uutisesta.
27. Siksi kysyisin nyt, mistä erotan valeuutisen oikeasta ja miten havaitsen kun minuun kohdistuu informaatiovaikuttamista?

Esimerkissä 26 kirjoittaja toteaa tehneen havainnon sosiaalisen median alustalla, minkä mukaan suurin osa suomalaisista ei tunnista valeuutisia oikeista uutisista. Esimerkissä lause ”suurin osa suomalaisista ei erota valeuutista oikeasta uutisesta” toimii virkkeen paradigmaattisena jälkilisäyksenä. Paradigmaattisen jälkilisäyksen tarkoituksena on muun muassa täydentää tai täsmentää edellä sanottua asiaa (VISK § 1056). Esimerkissä 26 paradigmaattinen jälkilisäys siis tarkentaa, minkälaisen havainnon kirjoittaja on tehnyt sosiaalisen median alustalla. Esimerkissä 27 taas kirjoittaja tuo esille omat taidot tunnistaa valeuutisia kysymällä muilta Suomi24-keskustelufoorumien käyttäjiltä neuvoja valeuutisten tunnistamiseen. Virke alkaa ilmaisulla ”siksi kysyisin nyt”, jossa *siksi*-sana toimii kausaalisen adverbialina. Tavallisesti *siksi*-lauseella ilmaistaan edellisessä lauseessa ilmi tullut asiantilan seuraus perusteluna tai syyn, ja sen on mahdollista esiintyä virkkeenkin alussa (VISK § 1131). Esimerkin 27 virke alkaakin *siksi*-lauseella, joka viittaa johonkin aikaisempaan keskustelussa ilmi tulleeseen asiaan. Kyseisestä esimerkistä onkin pääteltävissä pelkästään seuraus, eli kirjoittajan halu osata tunnistaa valeuutiset ja informaatiovaikuttamisyritykset.

4.2.4 Valeuutisten seuraukset

Valeuutisten seuraukset -diskurssi vastaa merkitykseltään *kausalisuus*-diskurssiprosodiaa, sillä molemmissa on kyse valeuutisten syy-seuraussuhteista. Diskurssissa ilmeneekin muun muassa pohdintaa ja näkemyksiä siitä, mitä seurauksia valeuutisilla ajatellaan olevan sekä mikä on syy seurauksiin. Kyseisessä diskurssissa on kuitenkin yleistä, ettei kirjoittaja itse täsmennä, mitä hänen käsityksensä mukaan valeuutisista seuraa, vaan jättää sen avoimeksi. Tämä ilmenee esimerkkien 28 ja 29 tavoin.

28. Näinä valeuutisten aikana on jo nähty ikäviä esimerkkejä siitä mihin disinformaation ja valheiden levittäminen johtaa.
29. Ympäri maailmaa nähdään esimerkkejä siitä mihin ongelmiin uskonnot, valeuutiset, disinformaatio, totalitarismi ja monet muut ideologia johtavat.

Esimerkissä 28 kirjoittaja toteaa, että on tiedossa, mihin *valeuutisten aikana* muun muassa disinformaation levittäminen johtaa. Virke alkaa demonstratiivipronominin *nämä* essiivillä *näinä*, jolla korostetaan ilmaisua ”valeuutisten aikana”. Virkkeessä kausalisuutta ilmaisee transitiivinen verbi *johtaa*. Esimerkissä 29 kirjoittaja luettelee

erilaisia ilmiöitä valeutusten lisäksi, joilla kaikilla on kirjoittajan näkemyksen mukaan jonkinlainen syy-seuraussuhde, jota virkkeessä ei kuitenkaan konkreettisesti tuoda ilmi. Kirjoittaja ei myöskään ota virkkeessä esille seurausten laajempaa kontekstia, jolloin se jää lukijalle epäselväksi. Myös tässä esimerkissä kausaalisuutta ilmaisee virkkeen lopussa oleva *johtaa*-verbi.

Valeutusten seuraukset -diskurssissa ilmenee lisäksi konkreettisia näkemyksiä valeutusten seurauksista (esimerkit 30–33). Esimerkissä 30 kirjoittaja tuo esille näkemyksensä siitä, miten uskovaiset ovat taipuvaisia uskomaan valeutisia, jos ne vastaavat heidän aikaisempia käsityksiään. Kirjoittajan mielestä tästä seuraisi kriittisyyden loppuminen valeutisia kohtaan. Esimerkissä kirjoittaja tuokin ilmi ilmiön *totuudenjälkeinen aika*, jonka mukaan ihmiset ovat taipuvaisia uskomaan informaatiota, joka vastaa heidän olemassa olevia näkemyksiä. Esimerkissä 30 kausaalisuutta ilmaistaan adverbilla *jolloin*. Kyseinen adverbi toimii temporaalisen suhteen merkitsimenä, jonka avulla on mahdollista ilmaista kausaalisia suhteita ajallisesti (VISK § 1122). Esimerkissä 30 siis näkyy kausaalisuuden lisäksi myös temporaalisuus, sillä kirjoittajan mukaan uskovaisten täytyy ensiksi alkaa uskomaan valeutisiin, minkä jälkeen kritiikki niitä kohtaan vähentyy. Esimerkissä 31 todetaan, että valeutusten levittäminen johtaa oikeuksien poistamiseen jossain tietyssä palvelussa. Palvelulla kirjoittaja todennäköisesti viittaa johonkin Suomi24-keskustelufoorumin kaltaiselle verkkokeskustelualustalle. Kyseisessä esimerkissä kausaalisuutta ja tilanteen ehtoa ilmaisee konjunktio *jos*.

30. Erityisen hyvin valeutinen uppoaa uskovaisiin jos se vielä sattuu olemaan heidän uskomustensa mukainen jolloin viimeinenkin mahdollinen kritiikki valeutisen totuudenmukaisuuteen katoaa heiltä.
31. Jos henkilö levittää jatkuvasti valeutisia, siltä poistetaan oikeus palvelussa.
32. Mitä totuutta on sellainen, jos on tutkimuksissa pystytty osoittamaan Venäjän trollien levitettyä disinformaatiota, jonka seurauksena on ollut tuhansia valeutisia?
33. Ton YLE:n valeutisen johdosta Lokka tulee menemään seuraavissa kuntavaaleissa heittämällä läpi valtuustoon! ;) :D

Esimerkissä 32 kirjoittaja kysyy totuuden paikkansapitävyydestä, sillä kyseinen asia on pystytty todentamaan disinformaatioksi. Tätä hän perustelee virkkeen jälkimmäisellä lauseella, jossa todetaan seurauksena olleen tuhansittain valeutisia. Esimerkissä 32 virkkeen varsinainen kausaalisuus ilmaistaan jälkimmäisellä virkkeellä ilmauksella *jonka seurauksena*, eli kirjoittaja viittaa suoraan sanaan *seuraus*. Esimerkissä 33 todetaan Ylen valeutisen olleen syy siihen, miksi joku tietty henkilö pääsee kuntavaaleissa valtuustoon. Virkkeessä kausaalisuus ilmenee adpositiolla *johdosta*.

Diskurssissa esiintyy myös niin sanottu vaihtoehtojen mahdollisuus, jossa asiaa ilmaistaan *muuten*-sanalla. Sana *muuten* toimii konnektiivina disjunktivisissa ilmauksissa, ja vaihtoehtoisuuden lisäksi sillä on mahdollista ilmaista mitä tapahtuu, jos jokin toinen tapahtuma ei toteudukaan (VISK § 1100). Aineistossa tämä ilmenee muun muassa esimerkkien 34–37 tavoin. Esimerkissä 34 todetaan, että jos ei ole tarkka ilmaisuihin tai *muuten* syyllistyy valeutisten levittämiseen. Esimerkissä kirjoittaja ensiksi toteaa, että mitä pitää tehdä, minkä jälkeinen *muuten*-lause ilmaisee kausaliteetin, jos asia ei toteudukaan. Esimerkki 35 taas alkaa konnektiivilla *muuten*, jonka jälkeen kirjoittaja tuo ilmi seurauksen. Seurauksen mukaan valeutisten levittäjät syöttävät *muuten* ihmisille disinformaatio, joka saa ihmisten uskomaan, että kaikki on faktaa. Koska virke alkaa *muuten*-konnektiivilla, siinä tulee ilmi pelkästään asian seuraus.

34. Pitää olla tarkka ilmaisuihin, *muuten* levität valeutisia, joita jotkut pöhlöt vielä uskookin.
35. *Muuten* ns. valeutisten levittäjät toimivat juuri noin; laitetaan muutaman oikean tiedon sekaan täyttä hömppää, ja sillä lailla yritetään syöttää ihmisille sitä kuvaa, et kaikki on faktaa.
36. Linkki valeutiseen, *muuten* kommentoijan omaa valetta.
37. Ja *muuten* se saattaisi onnistuakin, mutta kun missään suomea kirjoittavassa julkaisussa tai artikkelissa ei kirjoiteta venäjistä sanaakaan mitään positiivista, mikä käsittääkseni olisi tällaisen valeutisen perimmäinen tarkoitus.

Esimerkissä 36 vaaditaan linkkiä valeutiseen, tai *muuten* oletetaan asian olevan kommentoijan omaa valetta. Esimerkissä 37 ei esimerkin 35 tavoin ilmaista mahdolliseen seuraukseen johtavaa syytä. Siinä kirjoittaja ilmaisee, ettei suomenkielisissä julkaisuissa tai artikkeleissa kirjoiteta Venäjistä positiiviseen sävyyn, minkä kirjoittaja kokee olevan tietynlaisen valeutisen tarkoitus.

Myös tässä diskurssissa tuodaan esille eri osapuolten huoli siitä muun muassa siitä, mitä valeutisilmiön vuoksi saattaa tapahtua tai minkälaisiin muihin ilmiöihin valeutiset saattavat johtaa. Kyseessä ei ole välttämättä Suomi24-keskustelufoorumien käyttäjien oma huoli seurauksista, vaan myös heidän käsityksensä siitä, että valeutiset ilmiönä huolettavat. Esimerkissä 38 ilmaistaan joidenkin tiettyjen julkaisujen huolesta valeutisten mahdollista levittämistä kohtaan. Adverbilla *kuulemma* kirjoittaja myös implikoi, ettei välttämättä itse usko, että valeutisia levitetään, minkä vuoksi virkkeestä ei tule esille kirjoittajan huolta asiaan. Adverbilla *kuulemma* ilmaistaan myös kuulopuhetta eli referointia, jossa implikoidaan, että tieto on saatu muualta, mutta tiedon lähde ei ilmoiteta (VISK § 1493). Esimerkissä kirjoittaja siis mahdollisesti referoi jonkun toisen lähteen tietoa. Esimerkissä 39 kirjoittaja viittaa ilmaisulla ”syrjäytyneet nielevät kaikki pillerit kyselemättä” siihen, että hänen

mielestään syrjäytyneet eivät suodata lukemaansa informaatiota kriittisesti. Virkkeessä syrjäytyneet nähdään siis aktiivisina toimijoina tietyn seurauksen tapahtumiseen. Kirjoittaja ei kuitenkaan ilmaise suoraan syrjäytyneiden uskovan valeutisia, vaan enemmänkin asioita muun muassa maahanmuutosta, ilmastosta tai homoista. Myös esimerkissä ilmenevä huoli keskittyy valeutisten sijasta enemmänkin esimerkissä listattuihin asioihin ja ilmiöihin. Kirjoittaja näkeekin valeutiset enemmänkin välineenä, joka on tuonut esille tietoa listatuista asioista.

38. Nuo samat julkaisut on huolissaan valeutisista joita kuulemma levitellään.
39. Ja syrjäytyneet nielevät kaikki pillerit kyselemättä ja äkkiä tulee sivuoireita YLE:stä, maahanmuutosta, ilmastosta, kulttuurimarxismista, uusnatseista, homoista ym. Vaikka näistä ei ennen vaalipuheiden/valeutisten kuulemista osannut ollenkaan olla huolissaan...
40. 76 prosenttia vastaajista oli huolissaan perättömien tietojen tai valeutisten käytöstä poliittisena aseena.
41. Mantilan mukaan korkeasta koulutustasosta johtuu että suomalaiset eivät ole helposti huijattavissa valeutisilla; syytä huoleen ei siis ole.

Esimerkki 40 viittaa vahvasti myös *valeutiset poliittisena työkaluna* -diskurssin huolipuheeseen. Kirjoittaja viittaa tekstissä johonkin tiettyyn kyselyyn, jossa suuri osa vastaajista on huolissaan valeutisista ja niiden käytöstä poliittisena aseena. Esimerkki viittaaakin tietyn tyypin poliittiseen vallankäyttöön, jonka mahdollistaa valeutiset ja muu disinformaatio. Näin ollen valeutiset ja disinformaatio voidaan nähdä tämäntyyppisen poliittisen vallankäytön syynä ja seurauksena. Esimerkissä 41 kirjoittaja referoi jonkun toisen henkilön näkemystä siitä, että korkea koulutustaso lisää mediakriittisyyttä, minkä vuoksi ei tarvitse olla huolissaan. *Valeutisten seuraukset* -diskurssissa huoli näkyy siis myös siten, että tuodaan esille, ettei syytä huoleen välttämättä olekaan. Kyseisessä esimerkissä kausaalisuus ilmenee verbillä *johtua* kontekstissa, jossa suomalaiset eivät ole helposti huijattavissa valeutisten avulla, mikä johtuu suomalaisten korkeasta koulutustasosta. *Johtua*-verbi suhteuttaaakin asiantiloja keskenään, eikä niinkään kuvaa niitä (VISK § 445).

Valeutisten seurauksista puhuttaessa ilmenee myös keskustelijoiden ajatuksia siitä, keihin tai mihin valeutisten seuraukset vaikuttavat. Tähän liittyvä keskustelu liittyy pitkälti yhteiskunnallisiin ja poliittisiin seurauksiin. Valeutisten seurausten kohderyhmä ylettyykin muun muassa niin ulkopoliittisiin tekijöihin kuin yksittäisiin ihmisiin. Yhteiskunnallinen kohderyhmä tulee esille esimerkeissä 42, 43 ja 44. Näissä esimerkeissä valeutisten seurausten ei nähdä vaikuttavan mihinkään spesifiin tahoon tai henkilöön, vaan vaikutuksen katsotaan ylettyvän laajalle, koko yhteiskuntaa vaikuttavalle tasolle.

Esimerkissä 42 kirjoittaja tuo esille Suomi24-keskustelufoorumien käyttäjäkunnan vihamielisen käytöksen Ruotsia kohtaan. Kirjoittajan mielestä vihamielisen käytös ilmenee esimerkiksi oletettavasti Ruotsiin liittyvien valeutisten jakamisella tai tekemisellä. Kirjoittajan oma kanta tällaista käytöstä vastaan ilmenee muun muassa kiteytymällä *hyvänen aika*. Esimerkissä 43 kirjoittaja näkee *persujen* olevan valeutisten seurausten aiheuttajana, ja suomalaisen yhteiskunnan taas seurausten vaikutuksen kohteena. Seurauksiksi kirjoittaja ottaa esille epäsovun, hajaannuksen ja epäluottamuksen yhteiskunnassa. Kyseisessä esimerkissä valeutisten levittämisen seuraus ilmaistaan ilmauksella *ja näin*, jossa *näin* toimii tavan adverbina. Tavan adverbit ilmaisevat esimerkiksi sitä, millä tavoin jokin tapahtuu (VISK § 653). Seurauksen jatkuvuutta kirjoittaja taas ilmaisee toistuvuuden adverbilla *taas kerran*. Esimerkissä 44 kirjoittaja toteaa valeutisten seurauksena olevan keskustelun estyminen, joka vaikuttavaa yhteiskuntaan ja sen rauhaan.

42. Ja väite ettei olla muka ruotsin kimpussa, hyvänen aika, lue tämän palstan äärimmäisen vihamielisiä vääristelyjä, valeutisia ja propagandaa ruotsia kohtaan, häpeällistä ja törkeää käytöstä joka jo vuosia jatkunut.
43. Myös Persut ovat tästä varmaan tietoisia, jos vaivautuisivat lukemaan koko artikkelin, mutta heille sopii levittää valeutista, ja näin taas kerran aiheuttaa epäsovua ja hajaannusta, sekä epäluottamusta suomalaiseen yhteiskuntaan.
44. Valeutiset ovat vahingollisia, omaa ideologiaa ajaessaan ne järkyttävät yhteiskuntarauhaa ja estävät keskustelun, joten niistä pitäisi päästä eroon.

Yhteiskunnalliseen näkökulmaan liittyy myös poliittinen puoli, joka ilmenee keskustelussa sekä ulkopoliittisten että sisäpoliittisten vaikutusten esilletuomisena (esimerkit 45–47). Esimerkissä 45 kirjoittaja toteaa Halla-ahon kommentoinnin ja valeutisten tahallisen jakamisen johtavan Halla-ahon kannattajien poliittiseen kiihottamiseen sekä sisäministerin maalittamiseen. Kyseisessä esimerkissä varsinaisen seurausten vaikutuksen kohteena voidaan katsoa olevan sisäministeri, sillä kirjoittajan mukaan häneen kohdistuu seurausten takia maalittamista. Verbi *maalittaa* viittaa 'jonkun maalitauluksi asettamiseen vahingoittamistarkoituksessa varsinkin sosiaalisessa mediassa' (KS s.v. *maalittaa*).

45. Myös tämä Halla-Ahon kommentointi kertoo tahallisesta valeutisten jakamisesta kiihottaakseen kannattajiaan ja maalittaakseen sisäministeriä.
46. Tällä hetkelläkin venäjän trollitehdas yrittää vaikuttaa syöttämällä valeutisia verkkoon niin internetin kuin televisionkin kautta aiheuttaakseen eripuraa eu-maiden sekä sen kansalaisten keskuuteen.
47. Venäjän levittämällä valeutisilla on hänen mukaansa myös suoranaisempi sotilaallinen ulottuvuus, joka kohdistuu Yhdysvaltojen huhti-toukokuussa johtamaan monikansalliseen DEFENDER-Europe 2020 -sotaharjoitukseen.

Esimerkissä 46 kerrotaan Venäjän trollitehtaan aiheuttavan valeutisten syöttämisellä eripuraa EU-maiden ja kansalaisten keskuuteen. Seurausten vaikutusten kohteena nähdään siis EU-maat ja niiden kansalaiset, johon kirjoittaja viittaa käyttämällä postpositiota *keskuudessa*. *Keskuudessa*-postpositiolla viitataan täsmentämättömään ryhmään tai joukkoon (VISK § 982). Kyseisessä esimerkissä kirjoittaja ei siis täsmennä kohderyhmää, vaan puhuu yleisesti kaikkien EU-maiden kansalaisista. Esimerkissä 47 kirjoittaja kertoo Venäjän levittämällä valeutisilla olevan sotilaallinen vaikutus Yhdysvaltojen johtamaan sotaharjoitukseen. Kyseinen väite on referaatti jonkun toisen väitteestä, mitä ilmaisee postpositiolauseke *hänen mukaansa*. Esimerkin 47 virkkeessä ei kuitenkaan suoraan esitetä valeutisten seurausta, vaan todetaan valeutisilla olevan ”suoranaisempi sotilaallinen ulottuvuus”. Seurausten vaikutuksen kohde taas ilmaistaan verbillä *kohdistua*.

5 PÄÄTÄNTÖ

Maisterintutkielmassani tarkastelin, minkälaisia diskursseja valeutisiin liittyy Suomi24-keskustelufoorumilla ja minkälaisin kielellisin keinoin ne ilmenevät. Tutkielmani toteutin korpusavusteisena diskurssintutkimuksena, ja hyödynsin sille tyypillisiä menetelmätapoja eli kollokaatio-, diskurssiprosodia- ja diskurssianalyyseja. Aineiston keräsin Suomi24-korpuksesta, sillä tarkoitukseni oli saada tietynlaista kansalaisnäkökulmaa valeutisista. Tutkimuskysymykseni liittyivät noodin *valeuutinen* kollokaatteihin ja diskurssiprosodioihin sekä diskursseihin, jotka nousevat esille valeutisista ilmiönä. Näiden tarkoituksena on saada kuva valeuutispuheesta Suomi24-keskustelufoorumilla. Kollokaatteja *valeuutiset* saivat yhteensä 145, jotka jaoin 13 eri diskurssiprosodiaan niiden merkityksen ja kontekstin perusteella. Diskurssiprosodioiksi muodostuivat *varmuus ja epävarmuus, aika, määrä ja toistuvuus, media, ominaisuudet, rinnastus ja vaihtoehtoisuus, ihmiset, leviäminen, kausaalisuus, funktio, kommunikointi ja viestintä, synty, toimijuus* sekä *muut*. Näistä jälkimmäinen diskurssiprosodia, *muut*, ei ollut diskurssiprosodia-analyysin kannalta merkittävä, sillä siihen jaottelin ne kollokaatit, jotka eivät merkitykseltään sopineet mihinkään muuhun diskurssiprosodiaan.

Diskurssiprosodia-analyysin pohjalta löysin neljä valeutisiin liittyvää diskurssia, jotka ovat 1. *valeuutiset poliittisena työkaluna*, 2. *valeuutiset osana informaationsodankäyntiä*, 3. *valeuutiset ja mediakriittisyys* sekä 4. *valeuutisten seuraukset*. Diskurssien analyysissa tuli esille, miten vahvasti aineistosta löytämäni diskurssit ovat yhteydessä toisiinsa. Monissa analyysissa esille nostamissani esimerkeissä ilmeni myös jonkun toisen diskurssin aihe ja sisältö. Tällaisissa tapauksissa pyrin kuitenkin valitsemaan diskurssiesimerkit sen perusteella, mikä diskurssi nousi näkyvimmin tekstistä esille.

Diskurssissa *valeuutiset poliittisena työkaluna* nousi esille keskustelua erityisesti siitä, miten valeuutiset ilmenevät poliittisessa maailmassa ja poliittisena työkaluna.

Tässä diskurssi nousikin muita diskursseja vahvemmin käsitys Venäjän ja venäläisten roolista valeutisten levittäjinä. Tämän vuoksi monien muiden maiden osuus valeutisilmiössä näyttäytyikin enemmänkin niin sanotusti uhrin roolina. Muiden maiden nähtiin siis olevan esimerkiksi niin sanottujen venäläisten "trollitehtaiden" hyökkäyksen alaisena. Lisäksi Venäjän ja muiden maiden poliittisia suhteita tarkasteltiin valeutisten näkökulmasta. *Valeutiset poliittisena työkaluna* -diskurssissa ilmeni osaltaan vastakkainasettelua eri suomalaisten poliittisten puolueiden välillä, erityisesti perussuomalaisten ja vasemmistoliiton kannattajien välillä. Keskustelussa molemmat osapuolet syyttivätkin toisia muun muassa valeutisten levittämisestä.

Edelliseen diskurssiin liittyy vahvasti *valeutiset osana informaatioodankäyntiä* -diskurssi, sillä ilmiönä informaatioodankäyntiä koskettaa myös politiikkaa. Terminä *informaatioodankäynti* tai *informaatioodota* eivät ole välttämättä tuttuja kaikille valeutisista keskusteleville Suomi24-keskustelufoorumin käyttäjille, sillä kyseisestä ilmiöstä esiintyi keskustelua, vaikka siihen ei suoraan terminä viitattukaan. *Informaatioodankäynnistä* myös esiintyi muunlaisia samaan ilmiöön viittaavia termejä. Myös tämän diskurssin maailmanpoliittisen luonteen takia tässäkin diskurssissa ilmeni keskustelua Venäjästä ja sen tavasta käyttää informaatioodankäyntiä poliittisena työkaluna.

Valeutiskeskustelussa on nähtävillä mediakriittisyyden ja medialukutaidon tärkeyden esiintuominen, minkä vuoksi ei olekaan ihme, että myös aineistosta yhdeksi diskurssiksi nousi esille *valeutiset ja mediakriittisyys*. Tämän diskurssin yhteydessä ilmeni muun muassa käsityksiä suomalaisten medialukutaidoista. Viimeisen diskurssin, *valeutisten seuraukset*, kohdalla pohdittiin nimensä mukaisesti sitä, mihin valeutisilla pyritään ja minkälaisia seurauksia niillä voi mahdollisesti olla.

Kokonaisuudessaan valeutiset on ilmiönä erittäin mielipiteitä ja näkemyksiä jakava aihe, eli aineiston analyysin perusteella ei ole mahdollista tuoda ilmi vain yhdenlaista konsensusta. Suomi24-keskustelufoorumin käyttäjäkunta on mielipiteiltään heterogeeninen joukko, mutta käyttäjien asenteissa ilmeni samanlainen käsitys siitä, että oma näkemys valeutisiin liittyvistä asioista nähtiin faktana. Tässä kiteytyykin ajatus *totuudenjälkeisestä ajasta*, jolle tyypillisesti ihmiset näkevät vain sen faktapohjaisena tietona, joka palvelee omia henkilökohtaisia uskomuksia. Vaikka aineistossa siis tulikin diskurssin *valeutiset ja mediakriittisyys* myötä esille käyttäjien valvetuneisuus disinformaatiosta, loppujen lopuksi jokainen käsittää eri lailla sen, mikä on faktaa ja mikä ei. Toisaalta Suomi24-keskustelufoorumilla on keskustelufoorumeille tyypillisesti trolleja, mikä johtaa osaltaan provosoivaan keskusteluun ja roskaposteihin (Lagus ym. 2016: 10). Valeutiset voidaankin nähdä olevan keskustelunaiheena tunteita ja provosointia herättävä, minkä vuoksi aineiston analyysin tuloksia tarkasteltaessa on hyvä ottaa

huomioon, etteivät esimerkiksi kaikista polarisoivimmat teksti välttämättä kuvasta kyseisen käyttäjän varsinaista ajatusmaailmaa.

Tutkielmassani käyttämäni Suomi24-korpuksen otanta hakusanalle *valeuutinen* on verrattain pieni, minkä vuoksi sitä ei ole mahdollista yleistää Suomi24-keskustelufoorumin keskustelujen ulkopuolelle. Korpuslingvistiikassa ylipäättään on kuitenkin otettava huomioon, ettei korpuksesta saatuja tuloksia ole mahdollista yleistää muualle kuin pelkästään käytetyn korpuksen kontekstissa (McEnery, Xiao & Tono 2006: 121). Eli pelkästään korpusaineistoni laajuus ei vaikuta tutkielmani tulosten yleistettävyyteen. Keräämässäni aineistossa ilmeni lisäksi ongelmia kollokaatioanalyysin kohdalla, sillä analyysissä huomasin, että monet ei-yleiskieliset sanat eivät lemmatisoituneet AntConc-ohjelmaa varten. Aineiston keruun ja siistimisen yhteydessä pyrin kuitenkin korjaamaan sellaiset sanat, jotka esimerkiksi esiintyivät eri muodoissa kahtena eri kollokaattina. Tällainen kollokaatti oli esimerkiksi Donald Trumpiin viittaava TRUMP, joka esiintyi muodoissa *trump* ja *trumpin*. Koska lopullisessa aineistossa ei esiintynyt kollokaattiduplikaatteja, en usko muiden satunnaisten korjaamattomien duplikaattien vaikuttaneen analyysiin ja siitä saatuihin tuloksiin.

Diskussiprosodia- ja diskurssianalyysien ongelman on tutkijan kyky objektittomuuteen. Analyysissä tekemäni kollokaattien ryhmittelyt diskussiprosodioihin ja löytämäni diskurssit heijastavat jossain määrin omia näkemyksiäni ja valintojani. Diskussiprosodia-analyysissä tekemäni valinnat liittyivät kollokaattien ryhmittelyyn eri diskussiprosodioihin sekä diskussiprosodioiden nimeämiseen. Diskussiprosodia-analyysia vaikeutti erityisesti noodin *valeuutinen* saamat 145 merkitsevintä kollokaattia, joiden joukosta iso osa on muun muassa verbejä ja kieliopillisia sanoja kuten adverbeja sekä kollokaatteja. Luotettavuuden takaamiseksi olen käynyt aineistoni konkordansseja huolellisesti läpi saadakseni mahdollisimman selvän kuvan jokaisen kollokaatin esiintymiskontekstista. Tämä auttoi saamaan kuvan kollokaattien useimmiten toistuvimmista esiintymiskonteksteista, minkä mukaan tein lopullisen kollokaattien jaottelun eri diskussiprosodioihin. Aineiston keruun ja analyysin eettisessä puolessa ei vastaavasti kuitenkaan ilmennyt ongelmia, sillä esimerkiksi Suomi24-korpus itsessään on erittäin anonyymi tapa kerätä aineistotekstiä. Analyysissä nostamani aineistoesimerkit eivät esimerkiksi sisältäneet tunnistettavia tietoja kenestäkään Suomi24-keskustelufoorumin käyttäjästä tai muustakaan yksityishenkilöstä.

Maisterintutkielmastani olisi tulosten kannalta mielenkiintoista toteuttaa vastaavanlainen korpusavusteinen diskurssintutkimus päivitetyllä korpusaineistolla. Käyttämäni Suomi24-korpus päättyy vuoteen 2020, jonka jälkeen valeuutiset ilmiönä on ollut esillä erityisesti koronaviruksen ja Ukrainan sodan takia. Uskoisin, että molemmat näistä tapahtumista näkyisivät myös aineistossa ja sen analyysissä. Korp-

konkordanssipalvelun trendikuvaajan frekvenssitiedoissa hakusanalle *valeuutinen* myös ilmeni, että termin *valeuutiset* käyttö ja siitä keskustelu on lisääntynyt huomattavasti vasta vuoden 2016 jälkeen. Vuoden 2016 jälkeen *valeuutiset*-termin käyttö onkin lisääntynyt melko tasaisesti. Toinen huomattava piikki esiintyy vuoden 2020 kohdalla, mihin on todennäköisesti vaikuttanut koronavirus ja siihen liittyvä valeuutiskeskustelu. Tätä ennen hakusanalle *valeuutinen* ilmeni pelkästään yksittäisiä tuloksia. Lisäksi erilaisen korpuksen käyttäminen vastaavanlaisessa tutkimuksessa antaisi todennäköisesti hyvin erilaiset tulokset, sillä Suomi24-korpus edustaa pelkästään tietynlaisissa verkkokeskusteluissa ilmeneviä diskursseja valeuutisista. Kaiken kaikkiaan valeuutiset aiheena on myös tulevaisuudessa erityisen tärkeä, sillä se koskettaa ihmisiä laajalla skaalalla. Valeuutisten vastainen toiminta ei myöskään ole loppumassa tulevaisuudessa, sillä valeuutisten leviämistahdin ja internetin luonteen takia valeuutisista eroon pääsy on osoittautunut vaikeaksi.

Korpusmenetelmiä on hyödynnetty aikaisemmissa tutkimuksissa erityisesti valeuutisten tunnistamisen avuksi. Kuitenkaan aikaisempaa korpusavusteista diskurssintutkimusta ei ole tiedettävästi tehty valeuutisiin liittyen, minkä vuoksi tutkielmani antaakin uutta näkökulmaa valeuutistutkimukseen niin menetelmien kuin teorioiden näkökulmasta. Maisterintutkielmani tuo lisäksi uuden näkökulman valeuutistutkimukseen, sillä tutkielmani tuo esille muun muassa valeuutisverkkokeskustelua koskevat diskurssit, joita ei ole nähtävissä esimerkiksi kansalaisten kyselytutkimusten perusteella. Vaikka analyysin tuloksia ei voida yleistää Suomi24-verkkokeskustelujen ulkopuolelle, tutkielmani antaa kuitenkin ideoita siitä, miten valeuutiskeskustelua on mahdollista tutkia nimenomaan korpusavusteisen diskurssintutkimuksen pohjalta.

LÄHTEET

- Anthony, Laurence 2020: AntConc (Version 3.5.9). Computer Software. Tokyo: Waseda University. – <https://www.laurenceanthony.net/software> 3.10.2022.
- Baker, Paul 2006: *Using corpora in discourse analysis*. London: Continuum.
- 2010: *Sociolinguistics and corpus linguistics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Biber, Douglas, Connor, Ulla & Upton, Thomas A. 2007: *Discourse on the Move: Using corpus analysis to describe discourse structure*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Biber, Douglas, Conrad, Susan & Reppen, Randi 1998: *Corpus linguistics: Investigating Language Structure and Use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- City Digital Group 2022. – <https://www.citydigital.fi> 2.12.2022.
- Cooke, Nicole A. 2018: *Fake News and Alternative Facts: Information Literacy in a Post-Truth Era*. Chicago: ALA Editions.
- Digital News Report 2022. – <https://www.digitalnewsreport.org> 29.9.2022.
- Euroopan parlamentti 2020: *Disinformaatio: miten tunnistaa koronavirusta koskevat valeuutiset?* – <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20200326STO75917/disinformaatio-miten-tunnistaa-koronavirusta-koskevat-valeuutiset> 29.9.2022.
- EUvsDisinfo: <https://euvsdisinfo.eu> 29.9.2022.
- Fairclough, Norman 1992: *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- 2003: *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. London: Routledge.
- Fallis, Don 2009: *A Conceptual Analysis of Disinformation*. University of Arizona.
- Gee, James Paul 2011: *An introduction to discourse analysis. Theory and method*. New York: Routledge.
- Gill, Phillip 2011: *Colouring Meaning: Collocation and connotation in figurative language*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Green, Melanie C. & Donahue, John K. 2018: The Effects on False Information in News Stories. – Brian G. Southwell, Emily A. Thorson & Laura Sheble (toim.), *Misinformation and Mass Audiences* s. 109–123. Texas: University of Texas Press.
- Gries, Stefan Th. 2008: Phraseology and linguistic theory. A brief survey. – Sylviane Granger & Fanny Meunier (toim.), *Phraseology: An interdisciplinary perspective* s. 3–25. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Grieve, Jack & Woodfield Helena 2023: *The Language of Fake News*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Haasio, Ari, Ojaranta, Anu & Mattila, Markku 2017: Valheen lähteillä – Valemedian lähteistö ja sen luotettavuus. *Media ja viestintä* 3:4 s. 100–121. – <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/67796/28261> 3.4.2023.
- Heikkinen, Vesa 2012: Diskurssi. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi: Tekstitutkimuksen käsikirja* s. 94–99. Helsinki: Gaudeamus.

- Hoey, Michael 2004: Lexical priming and the properties of text. – Alan Partington, John Morley & Louann Haarman (toim.), *Corpora and Discourse* s. 385–412. Bern: Peter Lang.
- 2005: *Lexical priming. A new theory of words and language*. London and New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Hunston, Susan 2002: *Corpora in Applied Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ireton, Cherilyn 2018: Truth, trust and journalism: why it matters. – Cherilyn Ireton & Julie Posetti (toim.), *Journalism, 'Fake News' and Disinformation: A Handbook for Journalism Education and Training* s. 32–42. Paris: UNESCO.
- Ireton, Cherilyn & Posetti, Julie 2018: *Journalism, 'Fake News' and Disinformation: A Handbook for Journalism Education and Training*. Paris: UNESCO.
- Jantunen, Jarmo Harri 2018: Korpusavusteinen diskurssintutkimus (CADS): analyysiesimerkki homouden ja heterouden digitaalisista diskursseista. – *AFinLA-E: Soveltavan Kielitieteen Tutkimuksia* (11) s. 20–44. – <https://journal.fi/afinla/article/view/69259> 15.5.2023.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016: Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* s. 23–50. Tampere: Vastapaino.
- Kielipankki 2022: *Korp-käyttöliittymän käyttöohjeet*. – <https://kielipankki.fi/tuki/korp> 29.9.2022.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja kielikone 2022. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/> 8.3.2023.
- Lagus, Krista, Pantzar, Mika, Ruckenstein, Minna & Ylisiurua, Marjoriikka 2016: *Suomi24. Muodonantaa aineistolle*. Helsinki: Helsingin yliopisto. – https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/163190/257383_HY_VALT_suomi24_muodonantaa_aineistolle.pdf?sequence= 20.10.2022.
- Leech, Geoffrey 1997: Introducing corpus annotation. – Roger Garside, Geoffrey Leech & Tony McEnery (toim.), *Corpus Annotation: Linguistic Information from Computer Text Corpora* s. 1–18. New York: Routledge.
- Malmberg, Tarmo 2017: Totuus totuuden jälkeisenä aikana – mediatutkimuksen tieteenfilosofiaa. *Media ja viestintä* 3:4 s. 54–75. – <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/67794/28259> 3.4.2023.
- Matikainen, J., Ojala, M., Horowitz, M. & Jääsaari, J. 2020: *Media ja yleisön luottamuksen ulottuvuudet: Instituutiot, journalismi ja mediasuhde*. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 171. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- McEnery, Tony, Xiao, Richard & Tono, Yukio 2006: *Corpus-based language studies: An advanced resource book*. New York: Routledge.
- Medialiitto 2017: *Valeuutistutkimus 2017*. – https://www.medialiitto.fi/wp-content/uploads/2020/06/Valeuutistutkimus_14.11.2017.pdf 23.1.2023.
- Monteiro, Rafael A., Santos, Roney Lira de Sales, Pardo, Thiago A. S., de Almeida, Tiago A., Ruiz, Evandro E. S. & Vale, Oto Araújo 2018: Contributions to the

- Study of Fake News in Portuguese: New Corpus and Automatic Detection Results. – *Computational Processing of the Portuguese Language* (11122) s. 324–334.
- Noppiari, Elina & Hiltunen, Ilmari 2018: Populistinen vastamedia eliittejä haastamassa. – Mari K. Niemi & Topi Houni (toim.), *Media & populismi: Työkaluja kriittiseen journalismiin* s. 236–272. Tampere: Vastapaino.
- OED = *Oxford English Dictionary*. Oxford: Oxford University Press 2020. – <https://www.oed.com> 3.10.2022.
- Paltridge, Brian 2012: *Discourse analysis: an introduction*. London: Continuum.
- Partington, Alan, Duguid, Alison & Taylor, Charlotte 2013: *Patterns and Meanings in Discourse: Theory and practice in corpus-assisted discourse studies (CADS)*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Pälli, Pekka & Lillqvist, Ella 2020: Diskurssianalyysi. – Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne & Kaius Sinnemäki (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV* s. 374–411. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ross, Andrew S. & Rivers, Damian J. 2018: Discursive Deflection: Accusation of “Fake News” and the Spread of Mis- and Disinformation in the Tweets of President Trump. – *Social Media + Society* 4 (2).
- Ruckenstein, Minna 2017: *Suomi24-käyttäjäkyselyn tuloksia*. Citizen Mindscapes -hanke, Helsingin yliopisto. – <https://blogs.helsinki.fi/citizenmindscapes/2017/08/21/suomi24-kayttajakyselyn-tuloksia/> 28.3.2023.
- Sallinen, Paula 2015: Paskamyrsky. – *Journalisti* 21.5.2015. – <https://journalisti.fi/artikkelit/2015/05/paskamyrsky/> 3.4.2023.
- Sinclair, John 1991: *Corpus, concordance, collocation*. Oxford: Oxford University Press.
- Sinclair, John, Jones, Susan & Daley, Robert 2004: *English Collocation Studies: The OSTI Report*. London: Continuum.
- Southwell, Brian G.; Thorson, Emily A. & Sheble, Laura 2018: *Misinformation and Mass Audiences*. Texas: University of Texas Press.
- Stubbs, Michael 1995: Collocations and semantic profiles: On the cause of the trouble with quantitative studies. – *Functions of Language* (2:1) s. 23–55.
- 2002: *Words and Phrases: Corpus Studies of Lexical Semantics*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Suoninen, Eero 2016: Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* s. 51–73. Tampere: Vastapaino.
- Teubert, Wolfgang 2004: Language and corpus linguistics. – M.A.K. Halliday, Wolfgang Teubert, Colin Yallop & Anna Cermáková (toim.), *Lexicology and corpus linguistics: An introduction* s. 73–112. London: Continuum.
- Vehkoo, Johanna 2017: Valheenpaljastaja – mitä valeuutiset ovat ja mitä ne eivät ole. – YLE 26.1.2017. – <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/01/26/valheenpaljastaja-mita-valeuutiset-ovat-ja-mita-ne-eivat-ole> 24.1.2023.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen & Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php?s=johdanto2> 8.3.2023.

LIITTEET

LIITE 1

Noodin *valeuutinen* 145 merkitsevintä kollokaattia, niiden MI-arvot ja frekvenssit.

Sija	Kollokaatti	MI	Frekvenssi
1	TYYPILLINEN	4.04192	88
2	SIIS	3.87231	177
3	LEVITELLÄ	3.86832	110
4	ILTALEHTI	3.84387	83
5	ALOITUS	3.83515	100
6	TAAS	3.80667	326
7	TEHTAILLA	3.80273	55
8	VÄÄRISTELY	3.78531	64
9	LEVITTÄÄ	3.76982	939
10	TAITAA	3.74103	89
11	SUOLTAA	3.67242	67
12	KUKA	3.66523	80
13	TUOLLAINEN	3.62870	65
14	ALOITTAJA	3.62870	52
15	ESIMERKKI	3.62688	66
16	VAI	3.60136	135
17	TÄYSI	3.59896	52
18	JULKAISTA	3.59123	209
19	NS	3.58249	64
20	LEVITÄ	3.57957	89
21	NÄIN	3.57056	77
22	VIHAPUHE	3.56908	79
23	HESARI	3.56214	90
24	YLE	3.54529	455
25	MIKSI	3.54097	105
26	SYÖTTÄÄ	3.54019	54
27	PROPAGANDA	3.51323	170
28	USKOA	3.50100	235
29	VALEMEDIA	3.47475	74
30	TÄMÄ	3.46946	909
31	PERSU	3.44994	223
32	POISTAA	3.43923	57
33	TUO	3.43209	363
34	PELKKÄ	3.42681	81
35	KYSE	3.42012	150
36	VENÄLÄINEN	3.40133	62
37	LUKEA	3.40075	148
38	VALTAMEDIA	3.38770	154
39	KEKSIÄ	3.38647	98
40	YRITTÄÄ	3.35650	122

41	ELI	3.34658	147
42	JAKAA	3.34105	71
43	KIRJOITTA	3.31159	120
44	ESITTÄÄ	3.29821	56
45	PUHUA	3.29459	55
46	VÄITTÄÄ	3.28767	130
47	ENÄÄ	3.26811	54
48	MIKÄ	3.25249	419
49	MUKAAN	3.24575	108
50	MV	3.23671	71
51	TEHDÄ	3.23618	222
52	TOSI	3.22943	92
53	KANNATTA	3.22782	64
54	OLLA	3.22338	3829
55	VAIN	3.22185	210
56	PÄIVÄ	3.21584	83
57	PALJON	3.21488	74
58	KYLLÄ	3.20565	101
59	MEDIA	3.19233	281
60	JUURI	3.19130	64
61	YKSI	3.18160	89
62	JUTTU	3.16784	122
63	KERTO	3.16584	191
64	TOIMITTAJA	3.15666	107
65	LINKKI	3.15629	57
66	LAITTA	3.15629	57
67	MYÖS	3.15368	159
68	LÖYTYÄ	3.15066	56
69	MENNÄ	3.13977	88
70	VIELÄ	3.13941	71
71	VALHE	3.13772	74
72	VASTAAN	3.13637	67
73	PITÄÄ	3.13043	181
74	VAIKUTTA	3.12908	59
75	TRUMP	3.12299	132
76	VENÄJÄ	3.12287	280
77	NYT	3.12022	198
78	PALSTA	3.12008	83
79	MUUTEN	3.10476	55
80	ALKAA	3.10294	76
81	TULLA	3.09028	182
82	VAAN	3.08064	143
83	LEHTI	3.08027	100
84	N	3.07813	125
85	SINÄ	3.07764	122
86	ITSE	3.07636	164
87	TOTUUS	3.07616	130
88	MONI	3.06892	61
89	JO	3.06256	150
90	TÄÄLLÄ	3.06071	57

91	AINA	3.05919	73
92	UTINEN	3.05725	304
93	EI	3.05433	1231
94	KAIKKI	3.05125	257
95	JA	3.05059	2124
96	KOSKA	3.04583	115
97	UUSI	3.03590	51
98	JOKU	3.02955	118
99	SAADA	3.02680	207
100	SE	3.02663	1234
101	TAI	3.00111	176
102	VÄITE	2.99322	53
103	KOKO	2.98881	73
104	MITEN	2.98716	75
105	SANOJA	2.97773	89
106	SUURI	2.97717	80
107	NIIN	2.97033	232
108	IHAN	2.95081	86
109	SUOMALAINEN	2.94494	87
110	JOKIN	2.94321	97
111	SAMA	2.93899	90
112	MUU	2.93553	199
113	TIETÄÄ	2.92826	84
114	HALLITUS	2.92826	50
115	SUOMI	2.92620	233
116	VOIDA	2.92398	224
117	JOS	2.91933	161
118	SITTEN	2.91599	117
119	JOKA	2.91579	614
120	MAAILMA	2.90499	82
121	AIKA	2.90354	135
122	SELLAINEN	2.89757	62
123	MIELI	2.87935	58
124	MINÄ	2.86356	109
125	OIKEA	2.86115	91
126	HALUTA	2.85426	57
127	OSA	2.85330	50
128	TIETO	2.84796	99
129	KANSA	2.82673	64
130	VAIKKA	2.82218	83
131	SEKÄ	2.81488	53
132	KUN	2.81355	290
133	KUIN	2.80962	175
134	HYVÄ	2.80767	65
135	MUTTA	2.80320	173
136	TOINEN	2.78624	58
137	MIKÄÄN	2.77852	128
138	OMA	2.74916	116
139	KUTEN	2.70862	75
140	ETTÄ	2.67885	461

141	HÄN	2.67511	179
142	IHMINEN	2.66224	107
143	VUOSI	2.59266	56
144	ASIA	2.54744	128
145	VALEUUTINEN	2.03176	2528